

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет журналістики
Кафедра журналістики та нових медіа

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**Адаптація здобувачів освіти в професійному колективі під час
журналістської практики**

Здобувачки першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
групи ЖУРБ-1-22-4.0з
галузі знань 06 Журналістика
спеціальності 061 Журналістика
освітньої програми 061.00.01
Журналістика
Бевзи Софії Олександрівни

Використання чужих ідей,
результатів і текстів
мають посилання на відповідне
джерело

(підпис студента) (ініціали, прізвище)

І. В. Погребняк,
завідувач кафедри журналістики та нових
медіа

Науковий керівник:
Петренко С.І.
доктор філософії з журналістики, доцент
кафедри журналістики та нових медіа

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м.Київ – 2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ	7
1.1. Сутність та складники професійної адаптації здобувачів освіти в системі освітньо-професійної підготовки	7
1.2. Специфіка журналістської діяльності як чинник соціалізації майбутнього фахівця.....	12
1.3. Роль журналістської практики у формуванні професійної ідентичності журналіста.....	16
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ДИНАМІКА ІНТЕГРАЦІЇ ПРАКТИКАНТІВ У РЕДАКЦІЙНИЙ КОЛЕКТИВ.....	21
2.1. Соціально-психологічні механізми взаємодії студента з професійним середовищем медіа.....	21
2.2. Типові бар'єри та виклики адаптації під час проходження практики в сучасних редакціях (та їх подолання).....	28
2.3. Шляхи оптимізації процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив та підвищення ефективності практики.....	35
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	52
АНОТАЦІЯ	62

ВСТУП

Значення журналістика на сучасному етапі розвитку переоцінити складно, адже її метою є не просто інформування населення про актуальні події та явища, а й аналітичне осмислення подій, виявлення прихованих чи неочевидних, на перший погляд, тенденцій, контроль роботи органів влади, створення суспільного діалогу для демократичного розвитку держави тощо. Ще більшого значення набуває журналістська діяльність у періоди кризи, війни, коли суспільство найбільше потребує перевіреної, оперативної та поданої відповідно до етичних стандартів інформації.

Актуальність дослідження. Сучасний етап становлення вищої журналістської освіти в Україні вирізняється пошуком новітніх результативних форм і способів її впорядкування. Значуще місце серед них займає практика, зважаючи на її потенціал для формування готовності майбутніх журналістів до фахової діяльності в різних медіа (у друкованих медіа, на радіо, на телебаченні, і в Інтернет-ЗМІ) та в контексті розвитку потрібних індивідуальних характеристик. Упродовж практики студенти знайомляться з напрацюваннями журналістів, вдосконалюють фахові навички, що позитивно сприяє подальшій професійній діяльності та надає можливість реалізуватися у майбутній професії.

Адаптація до професійного середовища може як сприяти розкриттю потенціалу майбутнього журналіста, так і, навпаки, обмежувати: у разі труднощів із прийняттям норм, темпу роботи чи притаманних конкретному колективу комунікативних моделей. Тобто включення у професійну спільноту допомагає у засвоєнні соціальних ролей і професійних стандартів через спостереження, взаємодію та переймання досвіду функціонування редакції. Отже, входження у професійний колектив медіапрацівників – це корисний досвід для майбутнього спеціаліста, оскільки покращуються уміння підготовки матеріалів, досліджуючи й переймаючи досвід конкретного медіа, що зумовлює розвиток самостійності, креативного підходу до власної діяльності. У ході роботи в тій чи іншій редакції можна використати здобуті у

закладі вищої освіти (ЗВО) знання на практиці, покращити стиль подання матеріалу, збагатити методи дослідження повсякденної дійсності, тобто умови практики дозволяють відчувати себе молодим фахівцем обраної сфери роботи. Однак адаптація у професійному колективі – це складний процес для спеціаліста-новачка, у ході якого потрібно звикати до специфіки місця працевлаштування й організації трудової діяльності, швидко опанувати особливості фахової роботи, для чого треба використати і раніше засвоєні знання і компетентності. Саме тому вивчення проблем адаптації здобувачів освіти в професійному колективі під час журналістської практики є актуальним, має новизну та практичну цінність.

Об’єкт дослідження – адаптація здобувачів освіти у професійному колективі під час проходження журналістської практики.

Предмет дослідження – соціально-психологічні механізми, чинники, бар’єри та шляхи оптимізації входження здобувачів освіти у професійний колектив у ході журналістської практики.

Мета бакалаврської кваліфікаційної роботи – дослідити особливості адаптації здобувачів освіти в професійному колективі під час журналістської практики, визначити шляхи оптимізації процесу їхнього входження у професійний колектив.

Для реалізації вказаної вище мети виконано такі **завдання**:

- розкрити сутність і складники професійної адаптації здобувачів освіти в системі вищої школи;
- охарактеризувати специфіку журналістської діяльності як чинник соціалізації майбутнього фахівця;
- визначити роль навчальної та виробничої практик у формуванні професійної ідентичності журналіста;
- проаналізувати соціально-психологічні механізми взаємодії студента з професійним середовищем медіа;
- виявити типові бар’єри та виклики адаптації під час проходження практики в сучасних редакціях;

– обґрунтувати шляхи оптимізації процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив та підвищення ефективності журналістської практики.

Бакалаврська кваліфікаційна робота містить *теоретичний* та *прикладний складники*, спрямовані на розв'язання поставлених завдань. Теоретичний складник полягає в дослідженні наукових джерел з теми, прикладний складник – у створенні емпіричної бази дослідження з використанням журналістських форм і методів отримання інформації, що є авторським дослідницько-прикладним проєктом і складає новизну та практичну цінність дослідження.

Методи дослідження. Серед методів дослідження використано загальнонаукові теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння) та емпіричні (спостереження, фіксація, опитування, інтерпретація) методи. Серед спеціальних методів застосовано інтерв'ю та інтроспекцію (самопостереження).

Аналіз та синтез дозволили розкласти процес соціально-психологічної адаптації практикантів на окремі складові (бар'єри, механізми взаємодії) та узагальнити їх у цілісне уявлення про специфіку входження студентів у редакційний колектив. *Порівняння* застосовувалося для зіставлення теоретичних підходів до адаптації з реальними кейсами студентів та виявлення динаміки інтеграції в різних типах медіа. *Узагальнення* сприяло формуванню обґрунтованих висновків щодо типових бар'єрів та визначенню шляхів оптимізації практики. *Опитування та інтерв'ю* використані для збору первинної інформації. Це дозволило отримати зворотний зв'язок від здобувачів освіти (щодо їхнього емоційного стану та труднощів) та безпосередніх керівників практики (щодо їхніх очікувань і оцінки ефективності студентів). *Спостереження* дало можливість простежити за реальним перебігом комунікації між практикантами та штатними журналістами, а також зафіксувати особливості мікроклімату в редакціях.

Також нами застосовано метод інтроспекції (самопостереження) під час особистого проходження практики й адаптації в журналістському колективі.

Теоретичне значення роботи: поглиблено наукове осмислення процесу професійної адаптації здобувачів освіти в умовах журналістської практики, комплексно узагальнено соціально-психологічні механізми інтеграції практикантів у редакційний колектив та розширено уявлення про роль навчальної і виробничої практик у формуванні професійної ідентичності майбутнього журналіста.

Практичне значення: результати роботи доцільні для вдосконалення організації журналістської практики у закладах вищої освіти; у процесі розроблення методичних рекомендацій щодо оптимізації адаптації здобувачів освіти в редакціях; під час підготовки курсових і кваліфікаційних робіт зі спеціальності «Журналістика», а також у діяльності керівників практики та редакторів-наставників.

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі «Теоретико-методологічні засади професійної адаптації майбутніх журналістів» розкрито сутність і складники професійної адаптації, окреслено специфіку журналістської діяльності як чинника соціалізації та визначено роль навчальної й виробничої практик у формуванні професійної ідентичності. Другий розділ «Практичні аспекти та динаміка інтеграції практикантів у редакційний колектив» містить типові бар'єри адаптації та шляхи оптимізації процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив, отримані в результаті реалізації практичної частини дослідницько-прикладного проекту. У «Висновках» викладено головні результати дослідницько-прикладного проекту, його практичне значення та перспективи. Роботу доповнено списком використаних джерел та додатками. Загальний обсяг роботи – 62 сторінки, з них основного тексту – 42 сторінки. Список літератури складає 52 джерела, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

1.1. Сутність та складники професійної адаптації здобувачів освіти в системі освітньо-професійної підготовки

Освіта – фундамент розвитку людини, її суспільства, нації та держави загалом, запорука успішного майбутнього України. Саме від її якості на пряму залежить культурна, суспільна, економічна та політична активність спільноти, можливість розвиватися та змінюватися на краще. Тобто у цілому, освіта відтворює та примножує інтелектуально-духовний і економічно-політичний потенціал народу, дозволяє зайняти державі краще місце на світовій арені. Недаремно С. Гончаренко наголошує, що разом із тим вища освіта – це результат освоєння такого комплексу систематизованих знань і навичок діяльності, який надає можливість спеціалісту самостійно вирішувати дослідницькі та практичні завдання, творчо розвивати та застосовувати здобутки культури, науки і техніки [3, с. 54].

Під час навчання в університеті студентам потрібно не лише оволодіти теоретичними знаннями, а й навчитися їх практично використовувати, одночасно адаптуючись до майбутньої професійної діяльності. Саме у цьому корисним методом є практика, у ході якої має пройти початкова професійна адаптація здобувачів вищої освіти.

Термін «адаптація» посідає одне з важливих місць у психологічній галузі (та й у низці інших, зокрема, у педагогіці, менеджменті тощо), оскільки саме через адаптаційні механізми, сформовані в ході еволюційного розвитку, особа зберігає спроможність функціонувати в умовах безперервно змінюваного соціального оточення. В історичному контексті, як зазначає А. Марченко, це поняття стосувалося біології та означало процес пристосування живого організму до навколишнього середовища [26, с. 135]. Однак із поступовим розвитком природничих і психологічних досліджень його зміст суттєво

поглибився. Сприяли цьому наукові здобутки біологів кінця XIX століття, які підкреслили визначальну роль центральної нервової системи у збереженні гомеостатичної стабільності організму [27, с. 96]. Саме це стало основою для трактування адаптації не тільки як біологічного, а й як психофізіологічного та соціального явища.

У наш час це поняття розглядається саме у контексті базових проблем психології та низки інших галузей, зокрема і щодо адаптації до професійної діяльності в різних сферах, оскільки окреслює здатність підтримувати життєву активність, результативно функціонувати та самореалізовуватися в ситуації постійних трансформацій. Зацікавлення цим явищем виникло задовго до оформлення психології як самостійної науки. Ще у 1865 році Г. Ауберт запровадив термін «адаптація» у наукову практику, використовуючи його переважно у фізіологічному значенні для позначення змін сенсорної чутливості аналізаторів під впливом пристосування органів чуття до чинних стимулів [2, с. 234]. Отже, можна стверджувати, що першими дослідниками адаптаційних явищ були фізіологи, а інтерес до цієї проблематики зберігається вже понад півтора століття, що сприяло нагромадженню вагомому корпусу наукових напрацювань і теоретичних підходів.

Натомість першим, хто розглянув взаємодію людини з мікросоціальним середовищем крізь призму гомеостатичної рівноваги, був Ж. Піаже. Він увів поняття адаптації у психологію особистості, трактуючи її як пристосування до соціального середовища [2, с. 246]. Хоча бачення Ж. Піаже було відносно вузьким, він відкрив перспективу для подальших досліджень цього явища. Тому вже у теорії когнітивного розвитку Ж. Піаже пов'язував адаптацію з роботою інтелекту, визначаючи два провідні механізми – асиміляцію, що полягає у додаванні нової інформації до вже наявних когнітивних структур, та акомодацию, яка передбачає зміну цих структур під впливом вимог зовнішнього середовища [2 с. 246].

Вагомий внесок у розуміння фізіологічних аспектів адаптації зробив канадський лікар Г. Сельє, який описав адаптаційний синдром як універсальну

відповідь організму на дію стресорів [24, с. 96]. Він виділив три стадії цього процесу: тривога, опір та виснаження, що дало змогу поєднати біологічна та психологічна сторони адаптаційних реакцій. Відповідно, можна стверджувати, що здатність підтримувати рівновагу залежить від ресурсів як тіла, так і психіки.

У сучасній психології особистісну й соціально-психологічну адаптацію розглядають як складову процесу соціалізації, який визначає характер взаємин індивіда з соціумом. О. Старинська стверджує, що результатом соціалізації стає формування індивідуальних характеристик, а головним критерієм соціального розвитку є соціальна успішність [44, с. 50]. До слова, подібної позиції дотримувався і Ф. Гіддінгс, який ще на початку ХХ століття визначав завданням соціалізації пристосуватися до суспільства. Науковець чітко розрізняв поняття адаптації та дезадаптації, вважаючи, що відповідність вимогам середовища свідчить про соціальну адаптованість, а невідповідність – про дезадаптацію [49]. Водночас сучасні дослідження доводять, що взаємозв'язок між соціалізацією та адаптацією не завжди є прямим і однозначним [14]. Можлива ситуація, коли особистість, формально засвоївши соціальні норми (тобто соціалізована), буде дезадаптованою через внутрішній конфлікт між декларованими та реальними цінностями. У таких випадках людина може обирати конформістську стратегію поведінки, яка знижує рівень психологічного благополуччя і стає джерелом хронічної фрустрації.

У психолого-педагогічній літературі термін «адаптація» трактують багатогранно, що відображає складність і багатовимірність цього явища. Зокрема, у «Психологічному словнику» під адаптацією розуміють процес пристосування організму та особистості до змін навколишнього середовища і діяльності, який реалізується завдяки фізіологічним, психічним і соціальним реакціям, спрямованим на забезпечення нормального функціонування в нових або незвичних обставинах [41, с. 12]. Аналізуючи це визначення, помітна єдність біологічних, психологічних і соціальних механізмів, що гарантують ефективність пристосування людини до конкретних умов.

Важливим внеском у формування теоретичних уявлень про адаптацію стала концепція системного підходу, запропонована Р. Ісаковим. В основі цієї ідеї лежить залежність результативності адаптаційного процесу від здатності особистості поєднувати власні ресурси, досвід і стратегії поведінки для досягнення гармонійної взаємодії із середовищем [12, с. 92]. У рамках цього підходу адаптацію розглядають як складне, організоване явище, що складається з численних відносно автономних процесів. Кожен із цих процесів «обслуговує» певну систему відносин – наприклад, біологічних, соціальних, професійних або комунікативних – і водночас є частиною цілісної інтегративної структури, у якій усі складові взаємопов’язані.

Загалом варто погодитися із Я. Сікорою, що «адаптація є невід’ємною характеристикою людини, яка безпосередньо впливає на ступінь її включення до соціальних відносин» [42, с. 137].

Із метою систематизації підходів до дослідження адаптації С. Кулик виокремила три основні напрями – біолого-фізіологічний, психологічний та інформаційно-комунікативний [21, с. 98]. Окремо варто говорити про адаптацію особистості до професійної діяльності, яка посідає одне з центральних місць серед різновидів адаптацій, оскільки без успішного пристосування до вимог роботи неможливо забезпечити належний рівень життя. З огляду на це, інформаційно-комунікативний напрям адаптації полягає в здатності орієнтуватися у великих потоках інформації, швидко верифікувати дані та ефективно взаємодіяти з редакційними каналами (джерела, соцмережі, аудиторія). Професійно-діяльнісний напрям визначає вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, розуміння специфіки роботи конкретного медіа (ТВ, радіо, інтернет, преса) та вироблення власного стилю. Соціально-психологічний напрям означає входження в систему внутрішньогрупових відносин, прийняття корпоративної культури редакції та подолання стресу від дедлайнів.

Р. Павелків виокремлює три основні різновиди професійної адаптації, кожен із яких відображає специфіку процесу пристосування працівника до

певних умов та вимог організації. До них належать: адаптація на першому робочому місці (*первинна адаптація*), адаптація в новому колективі (*вторинна адаптація*) та *адаптація колективу до змін в організації* [28, с. 196]. Розглянемо їх детальніше.

1. *Первинна адаптація* передбачає входження молодого спеціаліста до вже сформованого, досвідченого колективу. У цей період новачок здобуває знання та навички з допомогою навчання у колег, поступово включається у виробничий процес та соціальні взаємодії [28, с. 196]. Цілі такого етапу очевидні: забезпечити вливання молоді у діяльність організації, розподілити робочу силу, здійснити соціалізацію та професіоналізацію працівника, а також замінити попередніх працівників та здійснити професійну орієнтацію.

Процес адаптації молодих працівників розпочинається з детального аналізу їхніх очікувань, мотивів та цілей, які формуються на основі бесід із керівництвом чи спеціалістами з персоналу. Далі психологом здійснюється поступове введення працівника у робочий процес та колективні взаємини. У разі виникнення конфліктів чи незадоволення умовами роботи, організація вживає заходів для усунення причин дезадаптації, а також проводить відповідні санкції щодо відповідальних осіб.

2. *Вторинна адаптація* пов'язана з інтеграцією в новий колектив працівника, який вже володіє професійним досвідом. Зазначений процес можна розглядати з двох позицій: з одного боку – як організацію робочого місця та забезпечення необхідною інформацією про обов'язки, графік роботи і вимоги посади; з іншого – як формування міжособистісних взаємин. У новому колективі людина стикається з внутрішнім конфліктом, викликаним протиріччями між її усталеними стереотипами поведінки та нормами, прийнятими у групі [28, с. 196]. Таким чином, вторинна адаптація передбачає те, що працівник приймає свої функціональні обов'язки та шукає оптимального способу взаємодії з колегами.

3. *Адаптація колективу до змін в організації* виникає тоді, коли сама структура чи умови праці зазнають змін [28, с. 196]. У такій ситуації всі члени

колективу мають пристосуватися до нових правил, процесів, технологій або організаційних реформ. Саме від ефективності цієї колективної адаптації залежить здатність підприємства зберігати стабільність і конкурентоспроможність у динамічних ринкових умовах.

Таким чином, адаптація до професійної діяльності стає фундаментом, який забезпечує гармонійний розвиток особистості в умовах сучасного трудового середовища.

Розглянемо також, що саме потрібно для успішної адаптації. Основними характеристиками процесу професійної адаптації, на думку Т. Діденко, є такі: систематичність, адекватна складність, тривалість, цілеспрямованість, динамічність, орієнтація на оволодіння специфікою фахової діяльності, тобто формування необхідних професійних знань, умінь і професійних якостей особистості [6, с. 196].

Отже, умови успішного проходження практики – збільшення мотивації до роботи в обраній професійній сфері, поетапне ускладнення завдань у ході практики, використання актуальних новітніх технологій та організація самостійної роботи, де можна проявити здобуті в університеті та безпосередньо у ході практики знання та навички. Адаптація в медіадіяльності під час практики є процесом швидкого інтегрування академічних знань у реальні робочі процеси редакції, що передбачає вивчення стандартів медіа, освоєння нового програмного забезпечення та перехід від студентського формату до створення матеріалів для масової аудиторії.

Тож успішне проходження професійної адаптації є важливим, оскільки це передбачає не лише засвоєння нових знань і форм навчальної діяльності, а й якісне входження у професію у ході практики. Для цього, зокрема, кожному важливо навчитися добре самостійно планувати час, результативно опановувати нові навички, покращувати комунікаційну взаємодію тощо.

1.2. Специфіка журналістської діяльності як чинник соціалізації майбутнього фахівця

Українська журналістика – напрочуд багатий сегмент на талановитих діячів і культурних просвітників з допомогою слова. У межах сучасного інформаційного суспільства, медіа виконують важливу функцію посередника між владою та громадськістю, сприяючи підвищенню обізнаності населення щодо важливих суспільних питань, політичних та економічних процесів. Водночас вони сприяють розвитку громадянського суспільства, забезпечуючи можливість для вільного обміну думками та дискусій. Це, у свою чергу, підвищує рівень політичної культури та участі, що є необхідною умовою для зміцнення демократичних інститутів.

Будь-яка сфера сучасного суспільного життя повинна регламентуватися на законодавчому рівні, у тому числі й у медіа дотримання законів є важливою передумовою забезпечення свободи слова та розвитку демократії у суспільстві. З іншого боку, саме медіа беруть важливу участь у поширенні інформації та впливають на думки та поведінку людей, тому можуть значно впливати на суспільство. Якщо медіа порушують законодавство, то це призводитиме до серйозних наслідків, як поширення недостовірної інформації, порушення прав людей тощо.

Діяльність ЗМІ повинна відповідати поданим у законах вимогам. Це, зокрема, Конституція України [18], Закони України «Про медіа» [36], «Про інформацію» [35], «Про авторське право і суміжні права» [34] тощо.

Правовий статус медіа визначено на конституційному рівні, зокрема, статтею 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, а також на вільне висловлення власних поглядів і переконань. Крім того, кожна особа має право безперешкодно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію в усній, письмовій чи будь-якій іншій формі за власним вибором [18]. Ще у статті 10 йдеться про те, що державною мовою в Україні є українська, тобто публікації, рекламні матеріали мають поширюватися українською мовою.

Базовим нормативним актом, який регулює функціонування сучасного медіа простору в Україні, є ухвалений 2023 року Закон України «Про медіа».

Основною його метою є забезпечення прав громадян на свободу вираження думок і доступ до різноманітної, правдивої й оперативної інформації, а також захист національних інтересів України, зокрема у контексті інформаційної безпеки [36]. У цілому, спрямований вказаний закон на забезпечення прозорості та справедливості медійної діяльності, що передбачає дотримання принципів неупередженості та об'єктивності.

Важливо додати, що журналісти не завжди можуть публікувати усю зібрану ними інформацію. Матеріали, які не можна розголошувати, описано у Законі України «Про інформацію» [35] від 1992 року, тобто право на інформацію може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку, захисту здоров'я населення, прав та репутації інших осіб, а також для недопущення розголошення інформації, отриманої на конфіденційній основі. Крім того, заборонено збір, використання та поширення персональних даних без згоди особи, за винятком випадків, передбачених законом.

Під час підготовки новинного контенту треба дотримуватися основних стандартів якості журналістського матеріалу: збалансованість думок і позицій, своєчасність, оперативність, достовірність (з посиланням на джерела), відокремлення фактів від коментарів, точність та повнота викладу фактів і інформації щодо проблеми.

Один із базових стандартів журналістики передбачає обов'язкове подання точок зору опонентів, зокрема тих, кого стосується критика чи аналіз матеріалу, що дозволяє читачеві сформуванню власне уявлення про ситуацію (відповідно до Кодексу етики українського журналіста [16]).

Варто згадати про погляд В. Лизанчука щодо дотримання балансу в медіа відображає важливість правдивості та об'єктивності в журналістиці [23]. Науковець пише, що журналісти повинні намагатися бути максимально точними та вичерпними у поданні інформації, щоб забезпечити публіці достовірність.

Погоджуючись з думкою В. Лизанчука, можна відзначити, що крім кількісних стандартів щодо забезпечення балансу у медіа, таких як представлення обох сторін конфлікту, також важливо встановлення якісних стандартів [23]. Один з таких стандартів полягає у виборі авторитетних представників різних точок зору. Важливо, щоб експерти, чиї висновки надаються в медіа, мали відповідний досвід, компетенцію та об'єктивний погляд на тему, що допоможе запобігти односторонньому підходу та забезпечить більш об'єктивне та збалансоване висвітлення інформації.

Крім цього, потрібно брати до уваги і суспільні умови, в яких працюють журналісти. Погоджуємося із дослідниками, що в умовах російсько-української війни стандарт, згідно з яким «позиція всіх сторін конфлікту має бути представлена в матеріалі в приблизно однаковому обсязі, бути вичерпною та зрозумілою», потребує уточнення. Як слушно зауважив О. Довженко, в умовах війни потреби висвітлювати точки зору обох сторін не має [7]. Крім цього, у таких умовах можуть виникати складнощі з представленням різних точок зору через обмежений доступ до інформації, широкомасштабну пропаганду або цензуру.

Аналогічної думки дотримується й О. Білоус, наголошуючи, що журналісти не повинні бути нейтральними чи індіферентними, особливо коли йдеться про захист національних інтересів [1, с. 83].

Журналіст повинен бути упевненим, що джерело А є експертом у відповідній сфері, і будь-хто з аудиторії може переконатися, що саме це джерело надало відповідний коментар. Однак існує виняток з цього правила, коли існує загроза для фізичного здоров'я або професійної діяльності джерела або експерта. У такому випадку журналіст має право не розкривати свої джерела, за вимогою суду.

Однак треба додати, що під час воєнних конфліктів, вимога до журналістів щодо повноти подачі інформації стає об'єктом дебатів. З одного боку, існує принцип відкритості та доступності інформації для суспільства, який регулюється журналістськими стандартами і нормами, з іншого – в

умовах воєнного стану чи конфлікту, інформація про втрати на лінії фронту та стратегічні дії має бути обмежена з міркувань безпеки.

Отже, специфіка журналістської діяльності відіграє важливу роль у процесі соціалізації майбутніх фахівців; потрібні для успішної роботи у цій сфері не тільки професійні знання й навички, а й ціннісні орієнтири, етичні стандарти та вміння взаємодіяти з медіааудиторією. У процесі практичної діяльності засвоюються особливості професійного спілкування, студенти вчаться балансувати між вимогами суспільства, потребами читачів і власною відповідальністю.

1.3. Роль журналістської практики у формуванні професійної ідентичності журналіста

Експертами сформульовано низку рекомендацій для журналістської освіти, серед яких те, що освіта у сфері журналістики повинна ефективно пов'язати практичну діяльність із впливом розвитку незалежних, плюралістичних і вільних медіа. Також журналістська освіта здатна впливати на процес навчання, формуючи знання та навички, актуальні для вирішення нагальних суспільних проблем. У цьому ширшому контексті освіта в медіасфері може також розвивати відповідну «медіаграмотність» [2 с. 21].

Освіта сучасного періоду має орієнтуватися на розвиток особистості та її самореалізацію у майбутньому. І. Іванонова, водночас, підкреслює, що окремим напрямком виступає забезпечення гендерної рівності в процесі впровадження освіти у сфері журналістики [11]. Важливе вивчення професійних комунікаційних інструментів, що слугуватиме підґрунтям для виконання професійних обов'язків, передусім під час майбутніх практик і стажувань, а надалі – під час професійної самореалізації у корпоративному, державному та некомерційному середовищах.

Поняття «практика» є міждисциплінарним і активно використовується у філософії, психології, педагогіці, журналістикознавстві та інших галузях наукового знання. Водночас в межах кожної із цих наук поняття інтерпретується відповідно до власного предмета дослідження, тому його

змістовне наповнення може дещо відрізнятися. Етимологічно слово «практика» походить від грецького «πρᾶξις» (праксіс), що означає «дія», «вчинок», «активність» або «діяльність», підкреслюючи зв'язок цього поняття з реальним, цілеспрямованим людським досвідом [19, с. 174].

І. Лученцова вважає, що практику треба розглядати окремо від діяльності, оскільки остання є значно ширшою категорією. Зрештою, діяльність є практикою лише тоді, коли в процесі цієї діяльності формуються знання або перевіряється їх достовірність [25, с. 119]. Таким чином, практика має виступати вільною, усвідомленою творчою основою «застосування» знань, засобом розвитку пізнання та первісною основою його здобуття.

Виокремлюють такі провідні функції різних видів практики, які у контексті роботи журналіста варто, на наш погляд, тлумачити таким чином (за І. Лученцовою): адаптаційну, навчальну, виховну, розвивальну, діагностичну, рефлексивну, інтегровальну [26, с. 130]. Отже, практика допомагає студентам факультетів журналістики використати набуті теоретичні знання зі спеціальних і суміжних галузей у безпосередній роботі, а також глибше розкрити та зрозуміти для себе специфіку обраного фаху. Окрім того, у період практичної підготовки в майбутніх журналістів формуються професійно важливі якості: витримка, уважність, коректність, комунікативна гнучкість; виробляється індивідуальний стиль професійної діяльності та вибудовуються особливості взаємодії з інтерв'юваними, колегами та реципієнтами.

Орієнтуючись на провідні тенденції сьогодення, зокрема на стрімке зростання інтернет-медіа як сегменту засобів масової інформації, західні науковці переосмислюють саме поняття професійної підготовки журналіста [20]. Так, Р. Крейг наголошує, що сьогодні підготовку матеріалів концентрують на трьох основних аспектах: фактах, специфіці конкретного ЗМІ й аудиторії [20, с. 23], тому сьогодні треба дедалі більше уваги зосереджувати вивченню специфіки сучасної медіа-аудиторії та тенденцій її поведінки у найближчому майбутньому. Проблема полягає у тому, щоб навчити майбутнього журналіста підтримувати баланс: надавати ту

інформацію, що цікавить реципієнта, однак не забувати, що мета функції журналістики значно виходять за межі суто інформування. Наступний аспект – оволодіння студентами-журналістами навичками пошуку інформації в інтернеті, що має контекстний характер, пропонує широкий спектр додаткових даних і супроводжується посиланнями на тематично пов'язані публікації [20, с. 83].

Отож, професійна підготовка майбутніх фахівців є складним комплексним процесом, спрямованим на формування професійних навичок, знань, ціннісних орієнтацій і компетенцій, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності. І саме практика має стати тим середовищем, де швидко можна перетворити теоретичні знання на компетентності у результаті поєднання ґрунтовної теоретичної підготовки та здатності ефективно застосовувати її в реальних умовах професійної діяльності; для цього студент повинен постійно розвиватися, оновлювати вектори свого вдосконалення.

У Київському університеті імені Бориса Грінченка (нині – Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, скор. – Університет Грінченка) з самого початку запровадження освітньо-професійної підготовки журналістів взято курс на практико-орієнтоване навчання як підґрунтя, на якому, як зазначає Г. Горбенко, можна успішно вибудувати технологію навчання, яка сприятиме зростанню мотивації здобувачів опановувати фаховими навичками, скороченню періоду адаптації випускників закладу вищої освіти (ЗВО) при працевлаштуванні в журналістських колективах [4, с. 80]. При цьому Г. Горбенко наголошує: «Сучасні умови спонукають організовувати процес навчання так, щоб він впливав на розвиток внутрішньої мотивації кожного студента, ставав причиною стійкого пізнавального інтересу, формував систему практично затребуваних знань і вмінь, які в майбутньому й забезпечать позитивні можливості для працевлаштування випускників» [4, с. 80]. Одним з напрямків реалізації цієї стратегії в Університеті Грінченка стало запровадження інтегрованого практико-орієнтованого компонента

(ПЮК) в освітньо-професійну програму підготовки журналістів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, що, як зазначає авторка концепції ПЮК С. Петренко, передбачає поглиблене поєднання теоретичного та практичного складників навчального процесу, розвиток нових форм взаємодії ЗВО та медіаорганізацій, які зацікавлені в поповненні якісними фахівцями журналістики та медіакомунікацій, а також підвищення ефективності журналістської практики [32].

Швидкість та якість формування професійної ідентичності студентів-журналістів прямо пов'язана із тим, наскільки активно вони проявляють важливі особистісні та професійні характеристики – самостійність, ініціативність, творчу активність, загальну орієнтацію на професійну діяльність [38, с. 269]. У зв'язку з цим набуває значення грамотне, продумане з методичної точки зору, формування організаційно-методичної системи керівництва практикою, щоб стимулювати розвиток цих якостей у студентів. Не менш важливим є цілеспрямований вплив на формування кожного з компонентів професійної адаптації, тобто йдеться про позитивні зміни у поведінці та ставленні до професійної діяльності. Має сформуватися стійке бажання постійно удосконалювати свої знання, вміння та практичні навички, необхідні для ефективного виконання роботи журналіста; у готовності і прагненні долати труднощі, що виникають у процесі вирішення професійних проблем; у здатності синтезувати та узагальнювати інформацію про події та явища суспільного життя.

Крім того, ці прояви включають творчий або репродуктивно-творчий підхід до вирішення поставлених у ході практики завдань (наприклад, підготувати для газети або журналу публікації певного жанру: замітка, репортаж, стаття, інтерв'ю тощо), активну потребу аналізувати та контролювати власні дії, а також уміння рефлексивно оцінювати власний професійний досвід, коригуючи стратегії діяльності відповідно до вимог сучасного медійного середовища. Завдяки цьому комплексно покращиться

готовність до професійного життя, значно швидше й ефективніше пройде інтеграція у колектив у ході майбутнього професійного становлення.

Журналістська практика є фундаментом професійної ідентичності. Саме через безпосередню роботу «в полі» (збір інформації, інтерв'ювання, верифікацію фактів) фахівець переходить від теоретичних знань до усвідомлення себе як суб'єкта суспільного діалогу, формування ціннісних орієнтирів, редакторського чуття та відповідальності перед аудиторією.

Роль практичної діяльності у цьому процесі розкривається через кілька ключових аспектів:

- засвоєння етичних норм. Зіткнення з реальними дилемами (наприклад, захист джерел, баланс думок або висвітлення чутливих тем) закріплює розуміння Кодексу професійної етики українського журналіста як головного регулятора;

- розвиток критичного мислення. Практика вчить розрізняти достовірні факти від оціночних суджень, маніпуляцій чи російської дезінформації. Це критично важливо для утвердження себе як незалежного медійника.

- адаптація до цифрових викликів. Робота з мультимедійними платформами, соціальними мережами та фактчекінговими інструментами трансформує традиційні уявлення про професію. Журналіст починає ідентифікувати себе не лише як автора тексту, а як кросмедійного комунікатора.

Підсумуємо: практика в системі формуванні професійної ідентичності журналіста є важливим системоутворювальним компонентом, завдяки якому забезпечується логічне поєднання теоретичних знань, практичних умінь, комунікативних навичок і досвіду.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ДИНАМІКА ІНТЕГРАЦІЇ ПРАКТИКАНТІВ У РЕДАКЦІЙНИЙ КОЛЕКТИВ

2.1. Соціально-психологічні механізми взаємодії студента з професійним середовищем медіа

Журналістська практика є важливим етапом професійного становлення здобувача освіти, оскільки саме під час неї студент переходить від навчальної моделі опанування фаху до реальної участі в роботі медіаорганізації. У межах освітнього процесу студент засвоює теоретичні знання, виконує навчальні завдання, аналізує журналістські матеріали та моделює професійні ситуації. Натомість під час практики він потрапляє в середовище, де професійна діяльність має конкретний темп, визначену структуру, систему відповідальності, редакційну ієрархію, внутрішні правила комунікації та неформальні норми взаємодії. Тому адаптація здобувача освіти в редакційному колективі не обмежується лише виконанням окремих завдань. Вона передбачає поступове входження в професійну спільноту, налагодження контактів із журналістами, редакторами, продюсерами, монтажерами, керівниками практики, а також засвоєння способів поведінки, які прийняті в конкретному медійному середовищі.

Соціально-психологічний характер такої адаптації полягає в тому, що студент має не лише зрозуміти, що саме потрібно робити, а й навчитися взаємодіяти з людьми, від яких залежить якість його професійного включення. Редакція функціонує як колектив, у якому кожен учасник виконує свою роль, а результат залежить від узгодженості дій. Саме тому для практиканта важливими стають не тільки фахові знання, а й комунікабельність, уважність до зворотного зв'язку, здатність ставити запитання, приймати правки, орієнтуватися в робочому процесі та поступово брати на себе відповідальність.

У межах практичної частини дослідницько-прикладного проекту бакалаврської кваліфікаційної роботи нами було проведено опитування серед студентів Факультету журналістики Університету Грінченка, які проходили та/або проходять практику, а також глибинні інтерв'ю з практикантами щодо їхнього досвіду адаптації під час практики. При цьому проведення глибинних інтерв'ю мало подвійну мету: 1) отримання інформації безпосередньо від студентів-практикантів; 2) поширення досвіду адаптації під час журналістської практики в різних медіа серед студентства. Тому ці глибинні інтерв'ю були створені у форматі подкастів і відеоінтерв'ю для студентського медіапроекту «Практика Live» та опубліковані на однойменній ютуб-платформі та сторінках «Практика Live» у соцмережах – інстаграмі, тіктоці, фейсбуці.

На основі проведених інтерв'ю (Додатки А і Б) та результатів опитування (Додаток В) нами **визначено кілька ключових механізмів взаємодії студента з професійним середовищем медіа: первинне ознайомлення з редакційною структурою, комунікація, наставництво, підтримка колективу, особиста ініціативність, довіра та навчання через практичну участь.**

Першим етапом адаптації є **знайомство студента з реальним редакційним середовищем.** Воно часто супроводжується переоцінкою попередніх уявлень про журналістську працю. До практики медіа може сприйматися студентом переважно через кінцевий продукт: телевізійний сюжет, новину, інтерв'ю, радіоматеріал, відео для соціальних мереж або готовий ефір. Однак під час практики студент бачить не лише результат, а й процес його створення: підготовку тем, комунікацію між працівниками, роботу з технікою, монтаж, редагування, погодження матеріалів, роботу в умовах дедлайнів. Так, *Аліна Мільковицька*, студентка 3 курсу факультету журналістики, розповідаючи про практику й стажування на телеканалі “Київ-24” (Додаток А, п. А.2), зазначила, що її найбільше здивував масштаб командної роботи. Вона звернула увагу на те, що за телевізійною “картинкою”

стоїть не одна людина, а велика кількість фахівців, серед яких журналісти, оператори, монтажери, редактори, продюсери та технічні працівники. Для студентки це стало важливим моментом професійного усвідомлення, оскільки журналістика постала не як індивідуальна діяльність, а як складний колективний процес.

Подібний досвід простежується і в інтерв'ю *Ігоря Лозбіна*, студента 4 курсу факультету журналістики, який проходив практику на «Суспільне Новини» (Додаток А, п. А.1). Його вразив масштаб редакційного простору: наявність студії, монтажно-офісу, великої кількості працівників і постійної робочої динаміки. Особливо важливим у цьому досвіді є те, що студент побачив не лише фізичний простір медіаорганізації, а й інтенсивність її функціонування. За його спостереженням, у редакції постійно щось відбувалося: планові та позапланові зйомки, монтаж, підготовка матеріалів, виїзди журналістів. Така динаміка сприяла швидшому включенню в роботу, оскільки студент не мав змоги залишатися осторонь процесу. Перший контакт із редакцією виконує важливу адаптаційну функцію: він руйнує спрощене уявлення про професію та формує розуміння журналістики як організованої, командної й відповідальної діяльності.

Одним із головних механізмів входження студента в професійний колектив є **комунікація**. У редакційному середовищі практикант не може ефективно працювати без постійного уточнення завдань, запитань, погодження дій і зворотного зв'язку. Невміння або страх поставити запитання ускладнює адаптацію, оскільки студент може неправильно зрозуміти завдання, не зорієнтуватися в структурі роботи або залишитися поза активним виробничим процесом. В інтерв'ю *Аліна Мільковицька* наголошувала, що однією з найважливіших порад, яку вона отримала на практиці, була необхідність підходити до працівників редакції, запитувати, перепитувати й не мовчати, якщо щось незрозуміло (Додаток А, п. А.2). Така порада має не лише практичний, а й психологічний зміст: вона допомагає студентові

подолати страх здатися недосвідченим і перейти до активної позиції в колективі.

Комунікація також виступає способом запобігання помилкам і неефективному використанню часу. Це чітко простежується в інтерв'ю *Дар'ї Обушної*, студентки 4 курсу факультету журналістики (Додаток Б, п. Б.3), яка двічі проходила практику на “Суспільне Культура” в департаменті цифрового контенту та соцмереж. На основі власного досвіду вона сформулювала важливий професійний принцип: краще кілька разів перепитати, ніж багато разів перероблювати. У цьому висловлюванні відображено практичну суть редакційної взаємодії: своєчасне уточнення завдання допомагає уникнути непорозумінь, зменшує кількість правок і робить роботу ефективнішою. Результати опитування також підтвердили значення комунікації для адаптації: серед найскладніших проблем респонденти називали безпосередньо “комунікацію”, а також зазначали, що нерозуміння внутрішньої організації роботи вдалося подолати саме через спілкування з базою практики.

Водночас успішність адаптації залежить не лише від активності самого студента, а й від того, наскільки професійне середовище готове прийняти його й забезпечити зрозумілий супровід. У цьому контексті особливого значення набуває *наставництво*. Воно може здійснюватися як формальним керівником практики, так і працівниками редакції, які безпосередньо залучають студента до виконання завдань. Позитивний приклад такого супроводу простежується в інтерв'ю *Валерії Апанащенко* (Додаток Б, п. Б.1), випускниці магістратури Університету Грінченка (2025 р.) за спеціальністю «Журналістика», яка проходила переддипломну практику в «Українській правді», у відділі «Економічна правда». Основною складністю на старті для неї було нерозуміння економічної тематики, термінів і специфіки напрямку. Однак керівник практики щодня виділяв час для пояснення складних економічних тем. Завдяки цьому студентка поступово почала краще орієнтуватися в матеріалі, менше часу витратила на з'ясування термінів і змогла зосередитися саме на журналістській роботі. Цей випадок демонструє

ефективну модель наставництва, за якої керівник не лише контролює виконання завдань, а й допомагає студентові подолати змістовий професійний бар'єр. Після завершення практики Валерії Апанащенко запропонували продовжити співпрацю з «Економічною правдою» на умовах фрілансу, що засвідчує успішність її адаптації та занурення в фахову журналістську діяльність.

Інший тип наставницької взаємодії представлений у досвіді *Дар'ї Обушної* (Додаток Б, п. Б.3). Вона зазначила, що основну роль у її зануренні в роботу відігравав наставник, який пояснював технічні та виробничі нюанси. Особливо важливо, що студентка пов'язувала ефективність співпраці з довірою. Спочатку вона переконалася в професійності наставників, а вже потім вибудувала з ними стабільну робочу комунікацію. Довіра в процесі адаптації виконує подвійну функцію: з одного боку, знижує тривожність студента, з іншого – створює умови для засвоєння нових професійних навичок. Водночас інтерв'ю *Ігоря Лозбіна* (Додаток А, п. А.1) та *Дар'ї Куркіної* (Додаток Б, п. Б.2) показують, що формальний керівник практики не завжди є головною фігурою адаптації. У їхньому досвіді значну роль відігравали саме журналісти, з якими вони працювали під час зйомок, монтажу та виконання поточних завдань. Це дає підстави стверджувати, що реальне наставництво в редакції часто має неформальний характер і здійснюється тими працівниками, які безпосередньо включають практиканта в роботу.

Важливим соціально-психологічним чинником адаптації є **підтримка колективу**. Для студента практика часто пов'язана з внутрішнім напруженням: страхом зробити помилку, здатися недостатньо компетентним, не впоратися із завданням або не стати частиною команди. *Дар'я Обушна* (Додаток Б, п. Б.3) зазначала, що часто відчуває стрес, оскільки не любить помилятися й не хоче розчаровувати інших. Однак саме практика допомогла їй переосмислити ставлення до помилок. Вона дійшла висновку, що правки є нормальною частиною редакційного процесу, а не доказом непрофесійності. Це важливий показник професійного дорослішання, оскільки студент починає

сприймати критику не як особисту невдачу, а як інструмент покращення матеріалу.

Підтримка може мати як професійний, так і емоційний характер. *Дар'я Куркіна*, студентка 4 курсу факультету журналістики (Додаток Б, п. Б.2), яка проходила практику на «Суспільне Новини» та в міжнародному відділі, зазначала, що журналісти, з якими вона працювала, не тиснули на неї, підтримували й були «на одній хвилі». Це допомогло їй комфортніше включитися в роботу, попри організаційні труднощі. У досвіді *Аліни Мільковицької* (Додаток А, п. А.2) важливу роль відіграла також підтримка напарниці, з якою вона проходила стажування. Наявність людини поруч зменшувала невпевненість, полегшувала комунікацію з редактором і продюсером, а також давала відчуття безпечнішого входження в колектив. Таким чином, підтримка є одним із механізмів зниження тривожності та формування професійної впевненості студента.

Разом із підтримкою колективу значну роль відіграє ***особиста ініціативність практиканта***. Редакційне середовище є динамічним, тому студент не завжди отримує чітко структурований перелік завдань. У таких умовах успішність адаптації залежить від того, чи готовий він сам проявляти зацікавленість, ставити питання, пропонувати допомогу, брати участь у робочих процесах і нагадувати про себе. *Валерія Апанащенко* (Додаток Б, п. Б.1) назвала головним чинником швидкого входження в роботу власне бажання навчитися. Уже в перший день практики вона активно включилася в підготовку новин, що допомогло їй налаштуватися на робочий ритм. *Ігор Лозбін*, аналізуючи власний досвід, дійшов висновку, що практикант не повинен очікувати постійного супроводу. На його думку, студент має сам комунікувати з журналістами й редакторами, дізнаватися про зйомки, пропонувати свою участь і демонструвати готовність працювати.

Результати опитування підтверджують, що недостатнє залучення практикантів до конкретних завдань може ускладнювати адаптацію. Один із респондентів зазначив, що найскладнішим було налаштування на робочий

процес, оскільки завдань саме для нього як практиканта делегувалося мало. Ця відповідь показує, що адаптація потребує двосторонньої активності. З одного боку, база практики має створювати умови для участі студента в реальній роботі, чітко формулювати завдання й пояснювати очікуваний результат. З іншого боку, сам студент має проявляти ініціативу та готовність бути корисним для колективу. Без цього практика ризикує залишитися формальним перебуванням у редакції, а не повноцінним професійним досвідом.

Окремим механізмом адаптації є *засвоєння професійних норм через спостереження, наслідування та практичну участь*. У журналістиці значна частина професійних умінь формується не лише через пояснення, а й через щоденне включення в робочий процес. Студент спостерігає, як журналісти обирають тему, формулюють питання, працюють із джерелами, готують тексти, реагують на правки, взаємодіють із редакторами, монтують матеріали та дотримуються дедлайнів. Один із респондентів опитування зазначив, що найскладнішим було швидко орієнтуватися в робочому процесі редакції та оперативно готувати матеріали відповідно до її вимог. Для подолання цієї проблеми він почав більше спостерігати за роботою досвідчених журналістів, аналізувати їхні матеріали, враховувати поради редактора, готувати чернетки, редагувати їх і працювати над помилками.

Такий досвід свідчить, що адаптація має поступовий характер: спочатку студент спостерігає за професіоналами, потім виконує простіші завдання, а згодом переходить до більш самостійної роботи. *Валерія Апанащенко* також наголошувала, що частину знань і навичок отримувала через спроби й помилки. *Дар'я Обушна*, своєю чергою, зазначала, що під час практики їй пояснювали технічні особливості монтажу різних проєктів, оскільки кожен із них мав власну специфіку. Тож професійне навчання під час практики відбувається не лише через прямі інструкції, а й через спостереження, повторення, правки, аналіз власних помилок і поступове ускладнення завдань.

Отже, соціально-психологічні механізми взаємодії студента з професійним середовищем медіа охоплюють кілька взаємопов'язаних

процесів: первинне ознайомлення з редакційною структурою, активну комунікацію, наставництво, підтримку колективу, формування довіри, особисту ініціативність і засвоєння професійних норм через практичну участь. Проведені інтерв'ю та результати опитування засвідчили, що найефективніше адаптація відбувається тоді, коли студент не залишається пасивним спостерігачем, а редакційний колектив не обмежується формальним прийняттям практиканта. Оптимальною є модель, за якої студент виявляє готовність навчатися, ставити питання й брати відповідальність, а база практики забезпечує зрозумілі завдання, фахове пояснення, регулярний зворотний зв'язок і психологічно безпечне ставлення до помилок. За таких умов журналістська практика стає не лише обов'язковим елементом освітньої програми, а реальним простором професійного становлення здобувача освіти.

2.2. Типові бар'єри та виклики адаптації під час проходження практики в сучасних редакціях (та їх подолання)

Аналіз типових бар'єрів адаптації здобувачів освіти під час журналістської практики доцільно розпочати з характеристики респондентів, оскільки курс навчання, форма здобуття освіти та тип медіа, у якому студенти проходили практику, впливають на характер їхнього професійного досвіду. В опитуванні (Додаток В) взяли участь 13 респондентів. За результатами відповіді на питання «Вкажіть курс, на якому Ви навчаєтесь» (Додаток В, рис. В.1), найбільшу частку становили студенти 4 курсу – 38,5 %, студенти 3 курсу – 30,8 %, студенти 2 курсу – 23,1 %, а студенти 1 курсу – 7,7 %. Такий розподіл свідчить, що більшість опитаних уже мали певний рівень фахової підготовки та могли оцінювати практику не лише як перше знайомство з професією, а як етап перевірки власних знань у реальному редакційному середовищі. Саме тому отримані відповіді мають цінність для аналізу: вони відображають досвід студентів, які вже частково засвоїли професійні норми, але під час практики зіткнулися з реальними вимогами медіаорганізацій.

Форма навчання також є важливим чинником, оскільки вона впливає на режим зайнятості студента та можливість поєднувати практику з іншими

обов'язками. На питання «*Яка у Вас форма навчання?*» 69,2 % респондентів відповіли, що навчаються на денній формі, а 30,8 % – на заочній (Додаток В, рис. В.2). Переважання студентів денної форми означає, що більшість опитаних перебуває в активному навчальному процесі й, імовірно, має постійний контакт з університетом, викладачами та керівниками практики. Водночас наявність майже третини респондентів заочної форми дає підстави враховувати проблему поєднання практики з роботою або іншими видами зайнятості. Це підтверджується й інтерв'ю з *Дар'єю Обушною*, яка зазначала, що під час практики на «Суспільне Культура» їй доводилося планувати не окремі дні, а цілі тижні, оскільки вона поєднувала практику з робочими завданнями. Отже, адаптація в редакційному колективі залежить не лише від умов бази практики, а й від індивідуального навантаження студента.

Важливим для розуміння характеру адаптаційних труднощів є тип медіа, у якому студенти проходили практику. На питання «*У якому медіа Ви проходили практику?*» (Додаток В, рис. В.3) найбільша частка респондентів відповіла, що проходила практику в онлайн-медіа – 38,5 %. На радіо практику проходили 30,8 %, на телебаченні – 15,4 %, у друкованому медіа – також 15,4 %. Такий розподіл демонструє, що опитані мали досвід роботи в різних медійних середовищах, а отже, адаптаційні бар'єри не могли бути однаковими. Для онлайн-медіа особливо важливими є оперативність, уміння швидко писати й редагувати тексти, орієнтуватися в інформаційному потоці. Для радіо значення мають робота зі звуком, мовленням, сценарною структурою та технічною частиною. Для телебачення актуальними є зйомки, монтаж, робота в кадрі, координація з оператором, редактором і продюсером. Саме різноманітність медійних платформ пояснює, чому в подальших відповідях респонденти називали різні типи труднощів: від нерозуміння специфіки роботи на радіо до великої кількості нових технологій.

Безпосередній аналіз бар'єрів адаптації варто розпочати з питання «*Чи було Вам складно адаптуватись на початку практики? Оцініть за шкалою від 1 до 5, де 1 – “легко”, а 5 – “дуже складно”*» (Додаток В, рис. В.4). Це питання

є ключовим для підрозділу 2.2, оскільки воно фіксує загальний рівень складності входження студентів у професійне середовище. За результатами опитування, оцінку 1 поставив 1 респондент (7,7 %), оцінку 2 – 3 респонденти (23,1 %), оцінку 3 – 5 респондентів (38,5 %), оцінку 4 – 3 респонденти (23,1 %), оцінку 5 – 1 респондент (7,7 %). Найбільша частка респондентів обрала середній рівень складності. Це свідчить, що для більшості студентів адаптація не була ані повністю легкою, ані критично складною, однак потребувала часу, внутрішньої перебудови та поступового входження в редакційний ритм. Водночас однакова частка відповідей у нижньому та верхньому діапазонах показує неоднорідність досвіду: 30,8 % респондентів оцінили адаптацію як відносно легку, тоді як 30,8 % сприйняли її як складну або дуже складну.

Для з'ясування причин цієї складності було проаналізовано питання *«Що саме викликало найбільші труднощі під час адаптації?»*, у якому респонденти могли обрати кілька варіантів (Додаток В, рис. В.5). Найчастіше студенти вказували на розуміння робочих процесів – 9 відповідей, тобто 69,2 %. Другим за частотою став брак практичних навичок – 7 відповідей (53,8 %). Комунікацію з колективом і організаційні питання обрала по 5 респондентів, тобто по 38,5 %. Психологічний тиск / стрес і брак теоретичних знань були обрані по 3 рази, що становить по 23,1 %. Отримані результати свідчать, що головним бар'єром стало не лише хвилювання або недостатність теоретичної підготовки, а насамперед потреба зрозуміти внутрішню логіку редакційної роботи. Студенту було важливо зорієнтуватися, хто ставить завдання, як вони виконуються, у якому темпі працює редакція, які вимоги висуваються до матеріалів і як практикант має бути включений у загальний процес.

Результати цього питання деталізуються у відкритих відповідях на питання №6: *«Опишіть проблему, яка була для вас найскладнішою під час адаптації на базі практики та як Ви її вирішували?»*. Усього було отримано 13 відповідей. Частина респондентів прямо пов'язала труднощі з організацією роботи. Зокрема, були зафіксовані такі відповіді: *«Налаштування на робочий процес, оскільки мало делегувалося завдань саме на мене, як на практиканта»*,

«Організаційні питання. Тяжко було зрозуміти, як виконати роботу дійсно якісно», «Складна система організації, виконання завдань, які потребують знань самої структури того медіа, де відбувалась практика», «Організаційні питання». Ці формулювання безпосередньо пояснюють високий показник варіанта «розуміння робочих процесів» у попередній діаграмі. Для студентів складність полягала не лише у виконанні журналістського завдання, а в розумінні самого механізму роботи редакції: як сформульовано завдання, хто його контролює, за якими критеріями оцінюється якість і яку функцію виконує практикант у цьому процесі.

Організаційна невизначеність простежується й в інтерв'ю з Дар'єю Куркіною (Додаток Б, п. Б.2). Вона зазначала, що на старті основні труднощі виникали в комунікації з керівниками щодо таймінгу та організації процесу. Окремо респондентка описувала ситуації, коли студент завчасно домовляється про роботу, приїжджає в офіс, однак завдань для нього немає. Це свідчить про розрив між формальною присутністю практиканта на базі практики та його реальним залученням до професійної діяльності. У такій ситуації студент може відчувати розгубленість, оскільки не знає, чи потрібно самостійно шукати завдання, чи чекати вказівок від керівника або журналістів. Подібний стан ускладнює адаптацію, бо практикант не має сталої ролі в редакційному процесі.

Окремим бар'єром є **недостатній або нерегулярний зворотний зв'язок**. На питання «Як часто Ви отримували зворотний зв'язок від керівника бази практики?» 53,8 % респондентів відповіли, що отримували його регулярно, 38,5 % – іноді, а 7,7 % – майже ніколи (Додаток В, рис. В.6). Попри те, що більшість студентів мала регулярний контакт із керівником бази практики, значна частина отримувала фідбек лише час від часу. Для процесу адаптації це важливо, оскільки саме зворотний зв'язок допомагає студентові зрозуміти, чи правильно він виконує завдання, яких помилок припускається і що саме потрібно вдосконалити. Без зворотного зв'язку практикант може

перебувати в ситуації невизначеності, коли формально роботу виконано, але її якість і відповідність редакційним очікуванням залишаються незрозумілими.

Для порівняння було проаналізовано також питання «*Як часто Ви отримували зворотний зв'язок від керівника практики від Університету?*». (Додаток В, рис. В.7). За результатами опитування, 53,8 % респондентів отримували такий зв'язок регулярно, 30,8 % – іноді, а 15,4 % – майже ніколи. Порівняння двох діаграм показує, що частка регулярного фідбеку від бази практики та університету є однаковою, проте частка відповідей «майже ніколи» щодо університетського керівника є вищою. Це свідчить про те, що частина студентів могла відчувати нестачу супроводу саме з боку освітньої установи. Університетський керівник має допомагати не тільки з оформленням документів, а й із розумінням цілей практики, очікуваних результатів, порядку комунікації з базою та способів реагування на труднощі. Якщо цей контакт недостатній, студент може залишатися між двома середовищами – навчальним і професійним – без чіткого розуміння, до кого звертатися у проблемних ситуаціях.

Проблема формального супроводу підтверджується інтерв'ю з *Ігорем Лозбіним*, який проходив практику на «Суспільне Новини». Він описав ситуацію, коли на початку виникло непорозуміння з керівницею практики від бази, яка не була достатньо поінформована про нього та мету його звернення. Після уточнення студент отримав первинні інструкції, зокрема щодо роботи з монтажною програмою, однак надалі фактичний супровід був мінімальним. Подібний досвід мала й *Дар'я Куркіна*, яка зазначала, що на першій практиці комунікації з керівником майже не було, оскільки її «прикріпили» до журналістів. Ці приклади показують, що наявність формального керівника не завжди гарантує реальне наставництво. У багатьох випадках практичне входження студента в роботу забезпечують не офіційні відповідальні особи, а журналісти, редактори чи інші працівники, з якими студент взаємодіє щодня.

Професійно-змістові труднощі є ще одним важливим блоком бар'єрів. У діаграмі щодо основних труднощів (Додаток В, рис. В.5) 53,8 %

респондентів обрали варіант «брак практичних навичок», а 23,1 % – «брак теоретичних знань». Відкриті відповіді на питання №6 пояснюють ці показники. Респонденти зазначали: *«Не настільки розбиралися у специфіці роботи на радіо, через що виникали труднощі із практичною складовою», «Найскладнішим було швидко орієнтуватися в робочому процесі редакції та навчитися оперативно готувати матеріали», «Запам'ятати всі практичні деталі та нюанси роботи журналіста», «Велика кількість нових технологій».* Ці відповіді свідчать, що студенти стикаються не лише з потребою застосувати вже здобуті знання, а й із необхідністю швидко опанувати конкретні інструменти, формати й вимоги певного медіа. Особливо показовою є відповідь про оперативну підготовку матеріалів: респондент зазначив, що для подолання труднощів спостерігав за досвідченими журналістами, аналізував їхні матеріали, враховував поради редактора, готував чернетки, редагував їх і працював над помилками.

Індивідуальний приклад такого бар'єру подано в інтерв'ю з *Валерією Апанащенко*, яка проходила практику в «Українській правді», у відділі «Економічна правда» (Додаток Б, п. Б.1). Вона зазначила, що на старті не розумілася на економіці, термінах і специфіці напряму. Це був не комунікаційний, а саме змістовий бар'єр: студентка була мотивована працювати, але потребувала пояснення професійної тематики. Вирішити проблему допомагав керівник практики, який щодня розбирав із нею економічні теми. Завдяки цьому Валерія поступово краще орієнтувалася в матеріалі, менше часу витрачала на розуміння термінів і змогла зосередитися на журналістській діяльності. Цей приклад показує, що професійно-змістові труднощі можуть бути подолані за умови системного наставництва та регулярного пояснення специфіки редакційного напряму.

Психологічні бар'єри за кількісними даними виявилися менш поширеними, однак їхнє значення не можна недооцінювати. У питанні №5 (Додаток В, рис. В.5) варіант «психологічний тиск / стрес» обрали 3 респонденти, тобто 23,1 %. Інтерв'ю показують, що психологічний бар'єр

часто проявляється не як відкритий конфлікт, а як внутрішня невпевненість. *Аліна Мільковицька*, студентка 3 курсу, яка проходила практику й стажування на телеканалі «Київ-24», зазначала, що на початку відчувала не стільки стрес, скільки страх здатися недосвідченою та показати, що вона чогось не знає. *Дар'я Обушна*, яка проходила практику на «Суспільне Культура», також говорила про стрес, пов'язаний із небажанням помилятися та розчаровувати інших. Водночас саме практика допомогла їй переосмислити помилки: правки вона почала сприймати як нормальну частину редакційного процесу, а не як доказ непрофесійності. Отже, психологічна адаптація полягає не у відсутності хвилювання, а в поступовому прийнятті професійних правил, серед яких правки, уточнення та допрацювання матеріалів є природними елементами роботи.

Окремо потрібно врахувати **вплив практики на професійну самоідентифікацію студентів**. На питання «Чи вплинула практика на Ваше уявлення про професію журналіста?» 69,2 % респондентів відповіли «так», 23,1 % – «ще вагаюся», а 7,7 % – «ні» (Додаток В, рис. В.8). Ці дані свідчать, що для більшості студентів практика стала не лише етапом виконання освітньої вимоги, а й досвідом переосмислення професії. Адаптаційні бар'єри в цьому контексті виконують подвійну функцію: з одного боку, вони ускладнюють входження в колектив, а з іншого – допомагають студенту побачити реальні умови журналістської роботи. Це підтверджується інтерв'ю з *Ігорем Лозбіним*, який після практики краще усвідомив динаміку, відповідальність і організаційну складність професії. *Дар'я Куркіна* також зазначала, що після практики зрозуміла: не варто романтизувати не лише журналістику, а й конкретні місця працевлаштування, оскільки в кожній редакції є свої переваги та недоліки.

Після визначення основних бар'єрів важливо проаналізувати **способи їх подолання**. Відповіді на питання №6 засвідчили, що студенти найчастіше долали труднощі через спостереження за досвідченими журналістами, аналіз їхніх матеріалів, поради редактора, підготовку чернеток, редагування, роботу

над помилками, допомогу керівника практики, поступове набуття досвіду, комунікацію з базою практики та фіксацію важливих деталей у вигляді нотаток. Матеріали інтерв'ю доповнюють ці результати. *Аліна Мільковицька* долала втому через короткий відпочинок і переосмислення ситуації. *Дар'я Обушна* використовувала тайм-менеджмент і чесну комунікацію з керівниками щодо дедлайнів. *Валерія Апанащенко* подолала змістовий бар'єр завдяки щоденним поясненням керівника. *Ігор Лозбін* наголошував на важливості ініціативності: практикант має нагадувати про себе, комунікувати з журналістами, цікавитися зйомками і пропонувати свою участь.

Отже, аналіз результатів опитування та інтерв'ю засвідчив, що бар'єри адаптації під час журналістської практики мають комплексний характер. Графік щодо складності адаптації показав, що для більшості респондентів початок практики був помірно складним, а діаграма про основні труднощі виявила провідні проблеми: *нестача розуміння робочих процесів, брак практичних навичок, комунікацію з колективом та організаційні питання*. Відкриті відповіді деталізували ці результати й показали, що студенти потребують чіткішого формулювання завдань, пояснення внутрішньої структури медіа, регулярного фідбеку, практичних інструкцій і можливості поступово включатися в роботу. Інтерв'ю підтвердили, що труднощі не завжди свідчать про неготовність студента до професії. Часто вони є природною частиною входження в редакційне середовище. За умови наставництва, підтримки колективу, активної комунікації, роботи над помилками й особистої ініціативності ці бар'єри можуть стати чинниками професійного зростання, формування самостійності та реалістичного розуміння журналістської діяльності.

2.3. Шляхи оптимізації процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив та підвищення ефективності практики

Оптимізація процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив ґрунтується на результатах проведеного дослідження, оскільки саме опитування та інтерв'ю дали змогу визначити реальні труднощі, з якими

студенти стикаються під час журналістської практики. У підрозділі 2.2 цієї роботи було встановлено, що бар'єри адаптації мають комплексний характер: вони пов'язані з розумінням робочих процесів, браком практичних навичок, організаційною невизначеністю, комунікацією з колективом, нерегулярним зворотним зв'язком, психологічним напруженням і специфікою конкретного типу медіа. Відповідно, шляхи покращення практики мають бути спрямовані не лише на формальне врегулювання її проходження, а й на створення умов, за яких студент поступово, зрозуміло й без надмірної невизначеності входить у редакційне середовище. Тому оптимізацію доцільно розглядати на трьох рівнях: *організаційному, комунікаційному та професійно-практичному*.

Першим напрямом удосконалення є ***чіткіша підготовка практики ще до її початку***. Це прямо підтверджують відповіді респондентів на питання №10 анкети: «Що, на Вашу думку, можна покращити в організації практики?». Серед відповідей були такі пропозиції: «Більша залученість відповідальних осіб, інструкції та пам'ятки», «Було б корисно чіткіше визначити обов'язки та очікувані результати практики», «Консультація щодо практики повинна бути вписана в розклад ще на початку семестру», «Організацію та порядок проведення». Ці відповіді показують, що студенти потребують не лише факту направлення на базу практики, а й зрозумілого попереднього алгоритму дій: коли починається практика, хто є відповідальним від університету, хто контактує з базою практики, які завдання є обов'язковими, як оформлюються результати, до кого звертатися в разі труднощів і за якими критеріями оцінюється робота. Така підготовка зменшує стартову невизначеність і допомагає студентові входити в професійне середовище не хаотично, а послідовно.

З огляду на це, доцільно *запровадити попередній орієнтаційний етап перед початком практики*. Він може передбачати коротку консультацію або установчу зустріч, на якій студентам пояснюються мета практики, її тривалість, очікувані результати, вимоги до звітності, порядок комунікації з керівником від університету та бази практики. Важливо, щоб ця консультація

не була формальною, а давала студенту практичні відповіді на конкретні питання: як представитися на базі практики, як попросити завдання, як діяти, якщо керівник не відповідає, як фіксувати виконану роботу, як реагувати на правки та як повідомляти про труднощі. Такий етап особливо важливий з огляду на результати питання про складність адаптації на початку практики, де найбільша частка респондентів оцінила її на середньому рівні – 3 бали з 5, тобто адаптація не була критично складною, але потребувала часу й підтримки.

Другим важливим шляхом оптимізації є *посилення комунікації між університетом, базою практики та студентом*. Саме комунікаційна незгодженість стала однією з причин труднощів, зафіксованих у результатах опитування й інтерв'ю. У питанні №10 респонденти зазначали, що потрібно покращити «комунікацію між організаторами», «комунікацію між колективом та практикантами», а також створити пул баз практики, з якими буде комунікація від університету, щоб студенту було легше знайти місце для проходження практики. Ці відповіді свідчать про потребу в узгодженій тристоронній моделі взаємодії. Практикант не має залишатися посередником між університетом і редакцією, самостійно пояснюючи кожній стороні, що від нього очікується. До початку практики має бути зрозуміло, хто є контактною особою від університету, хто відповідає за студента на базі практики, які канали зв'язку використовуються, як часто має відбуватися комунікація та як розв'язуються проблемні ситуації.

Ця потреба підтверджується інтерв'ю з *Ігорем Лозбіним* і *Дар'єю Куркіною*. *Ігор* описував ситуацію, коли на початку практики виникло непорозуміння з керівницею від бази: вона не була достатньо поінформована про нього, тому студенту довелося самостійно пояснювати, хто він і чому звертається. *Дар'я Куркіна* також зазначала, що на першій практиці комунікації з керівником майже не було, оскільки її фактично прикріпили до журналістів. Такі приклади показують, що відсутність узгодженої комунікації між усіма сторонами ускладнює старт практики й може створювати для

студента відчуття зайвості або розгубленості. Тому доцільно, щоб університет завчасно передавав базі практики інформацію про студента, його курс, спеціалізацію, орієнтовні навички, мету практики та очікувані результати. Це дасть змогу базі практики не просто прийняти студента формально, а підготувати для нього реалістичний обсяг завдань.

Третім напрямом оптимізації є *розвиток системи наставництва*. Результати інтерв'ю показали, що ефективність практики значно підвищується тоді, коли студент має реального наставника, а не лише формального керівника. Позитивним прикладом є досвід *Валерії Апанащенко*, яка проходила практику в «Українській правді», у відділі «Економічна правда». Її головною складністю було нерозуміння економічної тематики, термінів і специфіки напряму. Однак керівник практики щодня пояснював їй складні теми, завдяки чому студентка поступово пододала змістовий бар'єр і змогла зосередитися на журналістській роботі. Подібний досвід має *Дар'я Обушна*, яка під час практики на «Суспільне Культура» працювала з наставником, що пояснював технічні та виробничі нюанси. Отже, наставництво є одним із ключових способів оптимізації адаптації, оскільки воно забезпечує студентів не лише контролем, а й професійне навчання.

Наставництво повинно бути системним і включати кілька обов'язкових елементів: постановку завдань, пояснення стандартів редакції, супровід під час перших виконань, розбір помилок, поступове ускладнення роботи та регулярний фідбек. Особливо важливим є саме зворотний зв'язок. За результатами опитування, 53,8 % респондентів отримували фідбек від керівника бази практики регулярно, 38,5 % – іноді, а 7,7 % – майже ніколи (Додаток В, рис. В.6). Щодо керівника практики від університету, регулярний фідбек також отримували 53,8 %, іноді – 30,8 %, майже ніколи – 15,4 % (Додаток В, рис. В.7). Ці дані свідчать, що хоча більшість студентів мала певний супровід, частина респондентів не отримувала його достатньо стабільно. Для адаптації це принципово, бо без фідбеку студент не розуміє, чи

правильно виконує завдання, які помилки повторює і як може покращити результат.

Четвертим напрямом є **посилення практичного складника**. На питання №10 респонденти пропонували «*змістити акцент із формальної звітності на творчу реалізацію*», «*більше робити акцент на підготовці реальних практичних навичок*», «*більше практичних дій, які зсередини показують роботу журналіста*». Ці відповіді безпосередньо пов'язані з результатами питання №5, де 53,8 % респондентів назвали брак практичних навичок одним із головних чинників труднощів адаптації (Додаток В, рис. В.5). Студенти очікують від практики не лише спостереження за роботою редакції, а й реальної участі в професійних процесах. Практика буде ефективнішою, якщо студент отримає можливість виконувати конкретні завдання: писати новини, готувати запитання для інтерв'ю, брати коментарі, монтувати матеріали, працювати із соціальними мережами, готувати тексти для сайту або допомагати на зйомках.

Важливо, щоб практичні завдання були не випадковими, а поступовими, системними. *На першому етапі* студент може спостерігати за роботою журналістів, вивчати формат медіа, аналізувати готові матеріали та виконувати простіші доручення. *На другому* – готувати чернетки, підбирати інформацію, працювати з джерелами, брати участь у підготовці матеріалів. *На третьому* – виконувати більш самостійні завдання під контролем наставника. Така логіка відповідає відкритим відповідям №6, де один із респондентів зазначив, що труднощі з оперативною підготовкою матеріалів долав через спостереження за досвідченими журналістами, аналіз їхніх текстів, поради редактора, чернетки, редагування та роботу над помилками. Це показує, що **ефективна практика має бути процесом поступового професійного ускладнення, а не набором випадкових доручень**.

П'ятим напрям оптимізації пов'язаний з **урахуванням специфіки різних типів медіа**. За результатами опитування, респонденти проходили практику в онлайн-медіа, на радіо, телебаченні та в друкованих медіа. Відповідно,

адаптаційні труднощі були різними: частина студентів стикалася з оперативним написанням текстів, інші – зі специфікою радіо, монтажем, новими технологіями або роботою в телевізійному середовищі. Тому універсальна інструкція для всіх практикантів є недостатньою. Доцільно готувати короткі орієнтаційні матеріали залежно від типу медіа. Для онлайн-медіа варто акцентувати увагу на структурі новини, швидкості підготовки матеріалу, перевірці інформації та роботі з джерелами. Для радіо – на особливостях звуку, мовлення, сценарію й технічного запису. Для телебачення – на зйомках, роботі в кадрі, стендапах, монтажі й взаємодії з оператором. Для цифрового контенту – на форматах соціальних мереж, коротких відео, візуальній подачі й технічних вимогах.

Шостим напрямом є *створення психологічно безпечного середовища*. Інтерв'ю засвідчили, що частина труднощів пов'язана не лише з організацією роботи, а й із внутрішніми переживаннями студента. *Аліна Мільковицька* розповіла про страх показати недосвідченість і незнання. *Дар'я Обушна* зазначила, що часто переживає через помилки, оскільки не хоче розчаровувати інших. Однак саме практика допомогла їй переосмислити правки як нормальну частину редакційного процесу. З цього випливає важливий висновок: *ефективна практика має створювати умови, у яких студент не боїться запитувати, уточнювати, визнавати незнання та виправляти помилки*. Редакційний колектив має пояснювати, що правки, редагування й повторне виконання завдання є не проявом невдачі, а способом професійного вдосконалення. Такий підхід зменшує тривожність і сприяє формуванню впевненості.

Водночас психологічно безпечне середовище не означає відсутність вимог. Навпаки, студент має розуміти, що журналістика є відповідальною професією, у якій важливі точність, оперативність, етичність, уважність до деталей і повага до дедлайнів. Однак ці вимоги мають пояснюватися через конструктивний зворотний зв'язок і комунікацію, а не через тиск або ігнорування. Досвід *Дар'ї Куркіної* показує, що підтримка журналістів,

відсутність зайвого тиску та комфортна взаємодія допомагають практиканту адаптуватися навіть тоді, коли організаційні моменти не є ідеальними. ***Для підвищення ефективності практики важливо поєднувати професійну вимогливість із підтримкою та поясненням.***

Сьомим напрямом є ***формування активної позиції самого практиканта.*** Опитування й інтерв'ю показали, що студент може стикатися з недостатнім делегуванням завдань або нечітким розумінням своєї ролі. Проте повністю пасивна позиція лише посилює цю проблему. *Ігор Лозбін* у своєму інтерв'ю наголошував, що практикант має сам нагадувати про себе, спілкуватися з журналістами та редакторами, цікавитися зйомками, пропонувати допомогу та виявляти ініціативу. Така позиція не означає нав'язливість, а свідчить про готовність брати участь у професійному процесі. Тому ще до початку практики студентам варто пояснювати, як коректно проявляти активність: як ставити питання, як отримувати завдання, як уточнювати дедлайни, як повідомляти про виконану роботу та як досягати зворотного зв'язку.

Водночас відповідальність за активність не може бути перекладена лише на студента. База практики також має створити умови для його включення: визначити перелік можливих завдань, представити практиканта колективу, пояснити його роль і надати контактну особу. Якщо студент постійно змушений самостійно шукати, чим зайнятися, практика може перетворитися на хаотичне перебування в редакції. Тому ***оптимальна модель передбачає баланс: студент проявляє ініціативу, а редакція забезпечує зрозумілу систему залучення.***

Окремої уваги потребує планування навантаження. Інтерв'ю з *Ігорем Лозбіним*, *Дар'єю Куркіною* та *Дар'єю Обушною* показали, що сучасна редакційна робота часто є динамічною, непередбачуваною та багатозадачною. Зйомки можуть виникати раптово, робочий день може переходити у вечір, а студент може поєднувати практику з навчанням або роботою. Тому важливо, щоб практикант ще до початку розумів: журналістська практика не завжди має

стабільний графік. З боку бази практики доцільно надавати хоча б орієнтовний план зайнятості, а з боку студента – завчасно повідомляти про власні часові можливості. Це допоможе уникнути непорозумінь і знизити стрес, пов'язаний із дедлайнами та перевантаженням.

Отже, шляхи оптимізації процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив мають охоплювати організаційну, комунікаційну, професійну та психологічну складові. На основі результатів опитування та інтерв'ю можна визначити такі ключові напрями покращення:

- попередня консультація перед практикою;
- чітке визначення обов'язків і очікуваних результатів;
- налагоджена комунікація між університетом і базою практики;
- закріплення реального наставника;
- регулярний зворотний зв'язок;
- збільшення кількості практичних завдань;
- урахування специфіки різних медіа;
- підтримка студента в роботі з помилками та розвиток його професійної ініціативності.

За таких умов практика перестає бути лише формальною вимогою освітньої програми та перетворюється на ефективний простір професійного становлення. Вона допомагає студентові не тільки перевірити знання, а й навчитися працювати в реальному редакційному середовищі, взаємодіяти з колективом, отримувати зворотний зв'язок, долати труднощі та поступово формувати власну професійну позицію.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській кваліфікаційній роботі досліджено особливості адаптації здобувачів освіти в професійному колективі під час журналістської практики. Відповідно до поставленої мети та завдань у роботі здійснено теоретичний аналіз наукових підходів до проблеми та реалізовано дослідницько-прикладний проєкт, що охоплює опитування студентів і глибинні інтерв'ю з практикантами у форматі подкастів і відеоінтерв'ю.

Теоретичний аналіз засвідчив, що адаптація здобувачів освіти до професійного середовища є багатовимірним процесом, який поєднує психологічний, соціальний та інформаційно-комунікативні виміри. У контексті журналістської практики адаптація розглядається як динамічне інтегрування академічних знань у реальні виробничі процеси редакції, що передбачає засвоєння медійних стандартів, опанування спеціалізованих інструментів і перехід від навчальної моделі створення контенту до продукування матеріалів для масової аудиторії.

Специфіка журналістської діяльності як чинника соціалізації майбутнього фахівця полягає в необхідності одночасного засвоєння правових норм, етичних стандартів, редакційних вимог і комунікативних моделей взаємодії з колегами, джерелами та аудиторією. Практика виступає системоутворювальним компонентом у формуванні професійної ідентичності журналіста: саме через безпосередню участь у редакційній роботі студент переходить від теоретичних уявлень про професію до її свідомого практичного засвоєння.

Аналіз соціально-психологічних механізмів взаємодії студента з професійним середовищем медіа дозволив виокремити такі ключові механізми адаптації: первинне ознайомлення з редакційною структурою, активна комунікація, наставництво, підтримка колективу, формування довіри, особиста ініціативність і засвоєння професійних норм через практичну участь. Найефективніша адаптація відбувається за умов двосторонньої активності:

студент виявляє готовність навчатися й брати відповідальність, а редакційне середовище забезпечує зрозумілі завдання, фахове пояснення та психологічно безпечне ставлення до помилок.

За результатами проведеного опитування та глибинних інтерв'ю встановлено, що бар'єри адаптації здобувачів освіти під час журналістської практики мають комплексний характер і охоплюють такі групи: організаційні бар'єри – нерозуміння внутрішньої структури редакції, відсутність чіткого переліку завдань для практиканта, розрив між формальною присутністю студента на базі практики та його реальним залученням до виробничого процесу; комунікативні бар'єри – труднощі у взаємодії з керівником практики та журналістами, нерегулярний або недостатній зворотний зв'язок від бази практики, невміння своєчасно ставити уточнювальні запитання; професійно-змістові бар'єри – брак практичних навичок роботи в конкретному типі медіа (онлайн-видання, телебачення, радіо, друковані медіа), труднощі з оперативною підготовкою матеріалів відповідно до редакційних стандартів, нерозуміння специфіки тематичного напрямку (зокрема економічної журналістики); психологічні бар'єри – страх припуститися помилки та виглядати некомпетентним, внутрішнє напруження, пов'язане з небажанням розчаровувати колектив, труднощі з прийняттям редакційних правок як нормального елемента робочого процесу.

Визначено шляхи оптимізації процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив, що охоплюють сім напрямів: попередня підготовка до початку практики; посилення комунікаційної взаємодії між університетом, базою практики та студентом; розвиток системи реального наставництва із забезпеченням регулярного зворотного зв'язку; збільшення частки практичних завдань із поступовим ускладненням їхнього рівня; урахування специфіки різних типів медіа при підготовці практикантів; створення психологічно безпечного середовища, в якому помилки сприймаються як інструмент навчання; формування активної професійної позиції самого студента.

Опублікування глибинних інтерв'ю в форматі журналістських продуктів – відеоінтерв'ю та подкастів – спрямоване на поширення досвіду адаптації студентів під час журналістської практики в різних медіа серед цільової аудиторії – здобувачів фаху журналіста, що підвищує практичну цінність бакалаврської кваліфікаційної роботи.

Перспективи подальших досліджень у визначеному напрямі пов'язані з кількома векторами. По-перше, доцільним є розширення емпіричної бази за рахунок залучення більшої кількості респондентів, зокрема з різних регіонів України та різних типів медіаорганізацій, що дозволить виявити регіональну та платформну специфіку адаптаційних труднощів. По-друге, перспективним є порівняльне дослідження досвіду адаптації студентів-журналістів в умовах воєнного стану, оскільки нинішні реалії суттєво трансформують редакційні практики, вимоги до практикантів і самі механізми наставництва. По-третє, важливим напрямом є розроблення методичних рекомендацій для керівників практики від університету та баз практики на основі системного аналізу виявлених бар'єрів, що сприятиме вдосконаленню організації практичної підготовки журналістів у закладах вищої освіти України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус О. Свобода слова і стандарти журналістської творчості у зв'язку з гібридною війною Росії проти України. *Український інформаційний простір*. 2019. № 2. С. 74-88.
2. Блажівський М. І. Поняття адаптації у сучасній науковій літературі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна*. 2014. Вип. 1. С. 234-242.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
4. Горбенко Г. В. Практико-орієнтоване навчання під час підготовки бакалаврів Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка. *Інтегровані комунікації*, 2017. №4. С. 80-86. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25202/1/H_Horbenko_IK_2017_4_IJ.pdf
5. Деркач Л. М. Стан і перспективи розвитку української журналістської освіти. *Молодий вчений*. 2016. № 7. С. 329-334.
6. Діденко Т. П. Педагогічна практика як засіб професійної адаптації майбутніх учителів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 31. С. 193-198.
7. Довженко О. Ще раз про стандарт балансу думок у час війни. *Детектор медіа*. 2022. URL: <https://detector.media/blogs/article/196799/2022-02-23-shche-raz-pro-standart-balansu-dumok-u-chas-viyny/> (дата звернення: 12.10.2025).
8. Дробот О. В. Детермінанти проявів професійної ідентичності та маргінальності у студентів випусників закладів вищої освіти. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Психологія. 2023. Т. 34(73), № 3. С. 26-33.
9. Дутко О. Неперервність етапів виробничої практики, інтеграції навчальної та практичної діяльності в закладах вищої освіти як основа

реалізації компетентнісного підходу. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. Вип. 27. С. 40-46.

10. Іванов В. Ф. Комп'ютерні мас-медіа на межі століть. *Актуальні питання масової комунікації*. У., 2002. Вип. 3, ч.1. С. 41-43.

11. Іванова І., Афанасьєва О. Перспективи розвитку журналістської та медіаосвіти в контексті постмодерністської педагогіки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71), № 4(3). С. 193-198.

12. Ісаков Р. І. Стан соціально-психологічної адаптації/дезадаптації в структурі депресивних розладів різного генезу у жінок з різним рівнем ураженості внаслідок дії дезадаптуючих чинників макросоціального рівня. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*. 2020. № 1. С. 89-96

13. Карпенко Є., Южека Р. Психологічні особливості процесу адаптації студентів до умов навчання у закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. № 2. С. 1425-1436.

14. Карпчук Н. Медіа як невоєнний метод впливу в гібридній війні. . 2018. № 2. С. 41-49.

15. Кізілов Є. У середу всі телеканали України покажуть телемарафон на тему єднання Ткаченко. *УП*. 15.03.2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/15/7324094/> (дата звернення: 13.02.2026).

16. Кодекс етики українського журналіста. URL: <http://www.cje.org.ua/ua/code> (дата звернення: 13.02.2026).

17. Кокун О. Психофізіологія: навчальний посібник для студ. вузів. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 184 с.

18. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96вр> (дата звернення: 13.02.2026).

19. Корильчук Н. І. Професійна адаптація студентів-медиків до умов клінічної практики: педагогічні аспекти. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 7. С. 171-181.
20. Крейг Р. Інтернет-журналістика: Робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / пер. З англ. Андрія Іщенка. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 324 с.
21. Кулик С. М. Психологічні особливості управління професійною адаптацією вчителів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05; Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2004. 140 с.
22. Кучай О. В. Формування професійної ідентичності особистості засобами міждисциплінарного підходу. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. № 2. С. 586-593.
23. Лизанчук В. В. Інформбезпека: баланс між чорним і білим сірість. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2150199-informbezpeka-balans-miz-bilim-i-cornim-ce-sirist.html> (дата звернення: 13.02.2026).
24. Литвиненко О. Д. Проблема адаптації в психологічній науці. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2017. № 3(3). С. 94-100.
25. Лученцова І. С. Педагогічна практика як засіб адаптації студентів до професійної діяльності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2014. № 3-4. С. 130-135.
26. Лученцова І. С. Педагогічні умови професійної адаптації студентів педагогічного коледжу в процесі педагогічних практик. *Педагогіка та психологія*. 2014. Вип. 45. С. 117-124.
27. Макаренко П. В. Психологічна адаптація працівників ОВС до професійної діяльності. *Вісник університету внутрішніх справ*. 1999. Вип. 8. С. 162-164.

28. Павелків Р., Кулакова, Кулакова Р. Особливості адаптації працівників психологічної служби системи освіти до умов професійної діяльності. *Психологія: реальність і перспективи*. 2020. Вип. 14. С. 194-199.

29. Павлишинець К. Ю. Педагогічні умови адаптації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у процесі педагогічної практики. *Вісник Запорізького національного університету*. Педагогічні науки. 2021. № 1(2). С. 159-164.

30. Палієнка А. М. Розвиток критичного мислення майбутніх журналістів. *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка*. Серія : Педагогіка. 2013. Вип. 1. С. 103-109.

31. Пиріг В. Газета «День» припинила вихід друкованої версії. 2022. Захід.нет. URL: https://zaxid.net/gazeta_den_pripinila_vihid_drukovanoyi_versiyi_n1541950 (дата звернення: 13.02.2026).

32. Петренко С. І. Практикоорієнтована компонента в освітньо-професійній підготовці журналістів (на прикладі інтегрованої освітньої програми взаємодії з суспільним мовником). *Інтегровані комунікації*, 2023. № 2 (16). С. 44-56. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.165>

33. Порпуліт О. Домінанти професійної ідентичності студента-журналіста. *Вісник Львівського університету*. Серія : Журналістика. 2017. Вип. 42. С. 47-53.

34. Про авторське право і суміжні права: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 57, ст.166). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 20.02.2026).

35. Про інформацію: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 17.02.2026).

36. Про медіа: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2023, №№ 47-50, ст.120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 20.02.2026).

37. Путькалець Л. Журналістські стандарти у мовленні новостворених філій НТКУ. *Теле- та радіожурналістика*. 2017. Вип. 16. С. 209-214.
38. Рожнова Г. Психолого-педагогічні та етико-естетичні орієнтири професійного розвитку особистості журналіста у поглядах видатних вітчизняних науковців у галузі журналістики та педагогіки. *Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 15. С. 267-271.
39. Савіцька О. В. Модель управління розвитком професійної ідентичності. *Габітус*. 2025. Вип. 69(2). С. 111-117.
40. Сиваківський Я. Журналістські стандарти в умовах війни: позиція громадянина чи об'єктивний професіоналізм. *Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика*. 2019. Вип. 45. С. 84-89
41. Синявський В.В., Сергеєнкова О.П. Адаптація. Психологічний словник / за ред. Н.А. Побірченко. Київ: Науковий світ, 2007. 318 с.
42. Сікора Я. Б. Адаптація як об'єкт наукового дослідження: психолого-педагогічний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. Вип. 2. С. 135-139.
43. Сірінюк-Долгарьова К. Українська практика журналістики рішень під час війни: тематика, інструментарій, підходи. *Communications and communicative technologies*. 2024. Вип. 24. С. 153-161.
44. Старинська О. В. Зв'язок між соціальним інтелектом і соціально-психологічною адаптацією здобувачів вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Психологія*. 2023. Вип. 2. С. 49-53.
45. Терновий В. А. Поняття професійної ідентичності як психологічного феномену. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Психологія*. 2024. Т. 35(74), № 6. С. 138-144.
46. Тимошик М. Тенденції розвитку журналістики на сучасному етапі. *Український інформаційний простір*. 2024. # 1. С. 14-50.

47. Улибін В. Етичні принципи журналістики в оприлюдненні матеріалів про жертв війни. *Інтегровані комунікації*. 2024. Вип. 1. С. 161-170
48. Ходотаєв А., Варакута М. Проблема явища адаптації студентів до навчання у кризових ситуаціях. *Габітус*. 2024. Вип. 63. С. 124-127.
49. Giddings F. *The Elements of Sociology; a Text-book for Colleges and Schools*, 1998. 216 p.
50. IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists. URL: <http://www.ifj.org/about-ifj/ifj-code-of-principles/> (дата звернення: 14.02.2026).
51. Maxwell R., Miller, T. Making journalism sustainable/sustaining the environmental costs of journalism. Integrating the Environmental, Social, and Economic Challenges of Journalism. New York: Peter Lang, 2017. P. 19-37.
52. Teaching journalism for sustainable development: new syllabi. UNESCO series on journalism education. Paris: UNESCO, 2015. 165 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Відеоінтерв'ю як складник емпіричної бази дослідницько-прикладного проєкту «Адаптація здобувачів освіти в професійному колективі під час журналістської практики»

А.1. Інтерв'ю з Ігорем Лозбіним.

Лозбін Ігор. «Суспільне Новини»: виклики під час практики, робота в кадрі. *Практика Live*. URL: <https://youtu.be/hdcIKj2MgtQ?si=6rgVW6hDT-sbxcsi>.

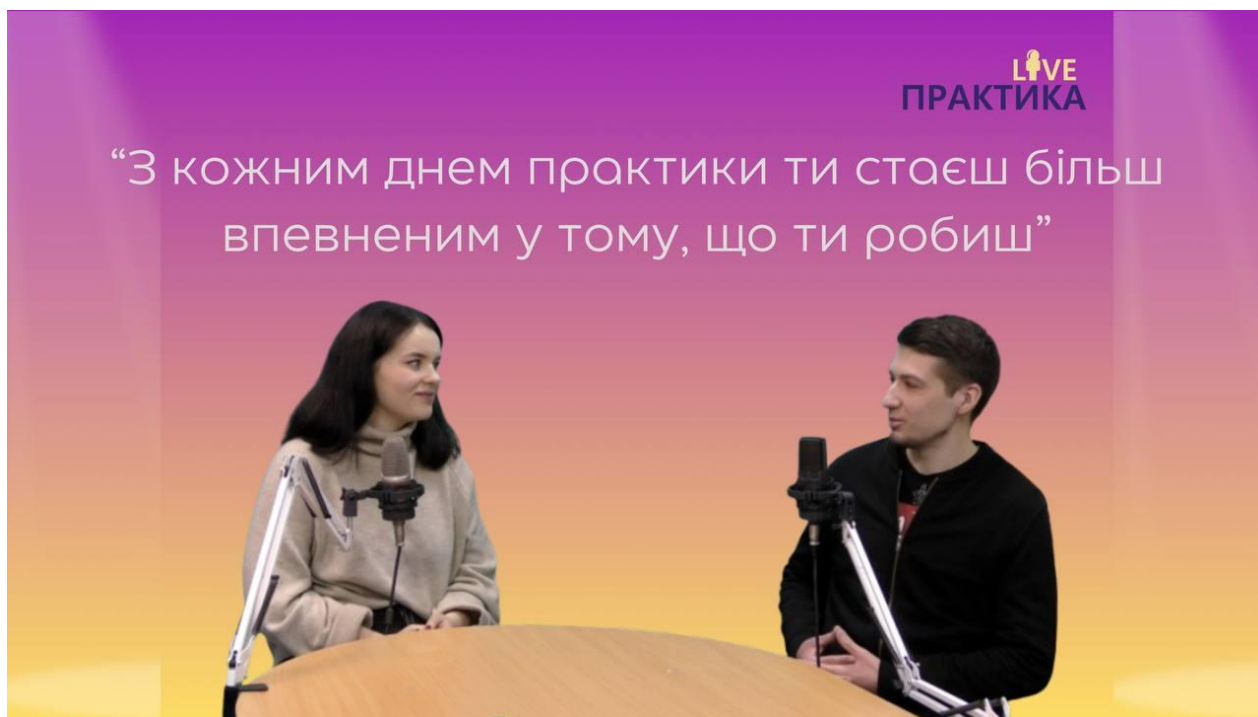

Рис. А.1. Обкладинка до відеоінтерв'ю з І. Лозбіним. опублікованого на ютуб-каналі «Практика Live»

А.2. Інтерв'ю з Аліною Мільковицькою.

Мільковицька Аліна. «Київ 24»: адаптація під час практики, особливості роботи. *Практика Live*. URL: <https://youtu.be/uk-fcULyZa0?si=W-FMXISl-QCfOIBz>.

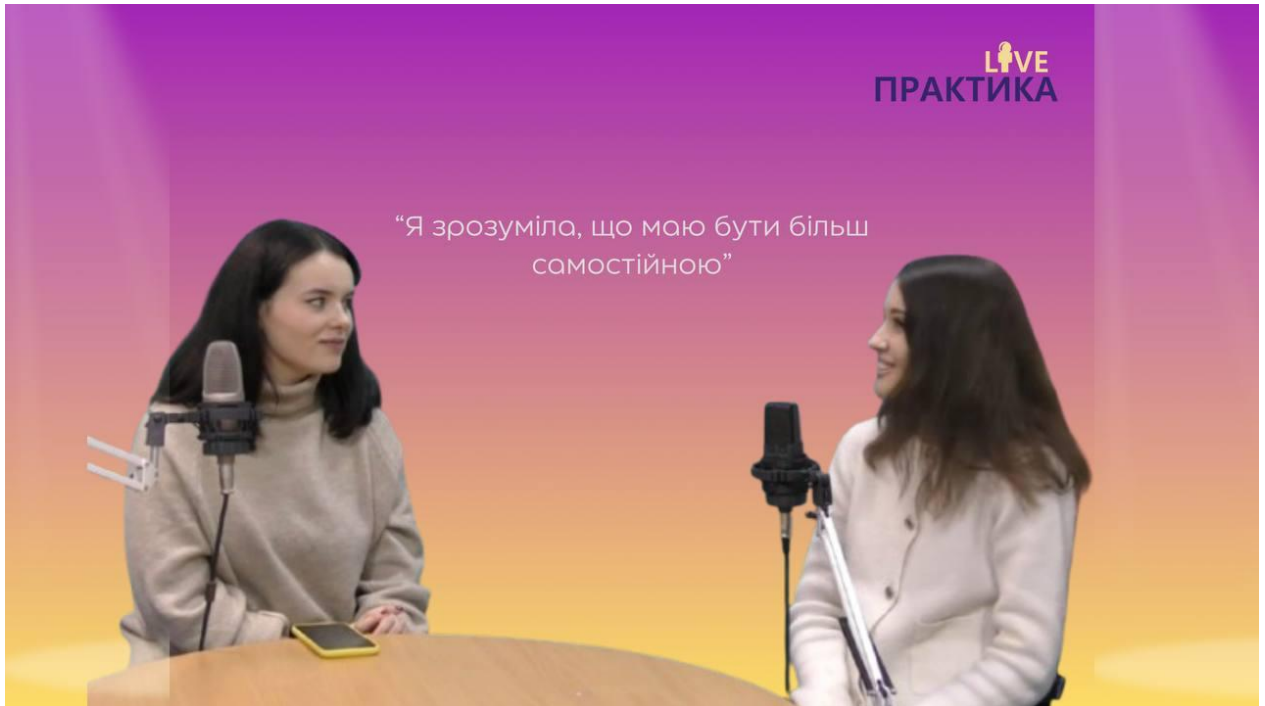

Рис. А.2. Обкладинка до відеоінтерв'ю з А. Мільковицькою. опублікованого на ютуб-каналі «Практика Live»

**Подкасти як складник емпіричної бази
дослідницько-прикладного проєкту «Адаптація здобувачів освіти в
професійному колективі під час журналістської практики»**

Б.1. Подкаст з Валерією Апанашенко

Апанашенко Валерія: «Відсутність досвіду перестала бути проблемою вже на другий день». *Практика Live*. URL: <https://youtu.be/Tgye1fy2mHc?si=xYW0vJMRTwV-ILGU>.

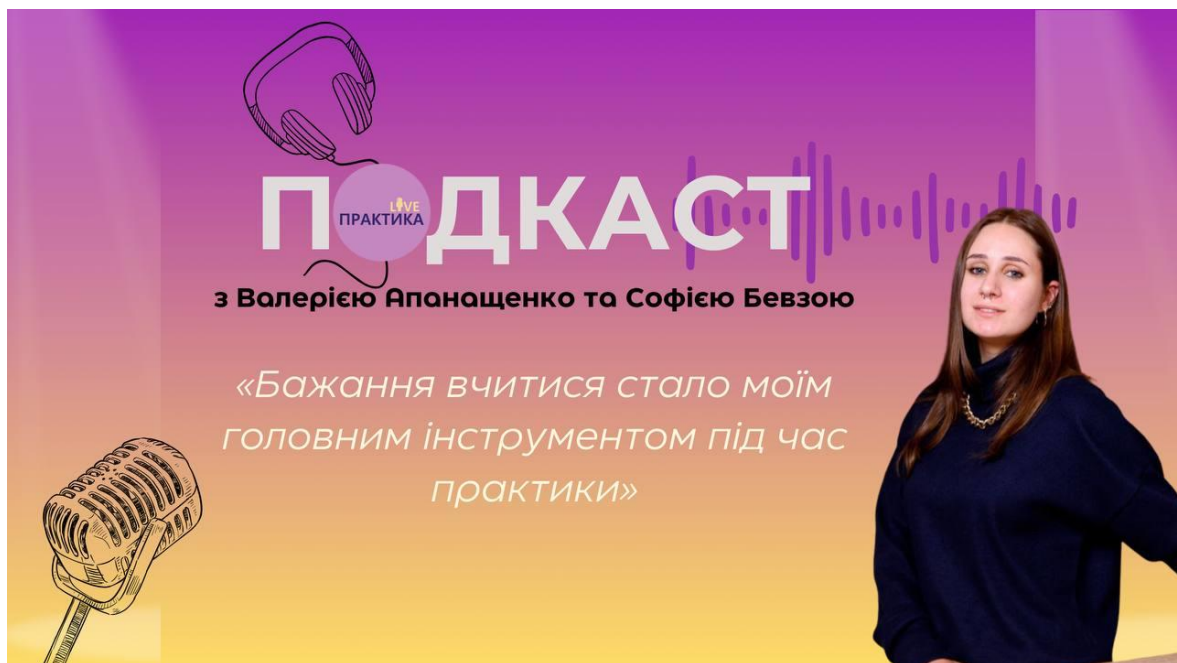

Рис. Б.1. Обкладинка подкасту з В. Апанашенко, опублікованого на ютуб-каналі «Практика Live»

Б.2. Подкаст з Дар'єю Куркіною

56. Куркіна Дар'я: «Я зрозуміла, що можу працювати з великим навантаженням: «Суспільне Новини». *Практика Live*. URL: <https://youtu.be/sYghU8uO3bw?si=l0NCYm2X4wSkTQXR>

Рис. Б.2. Обкладинка подкасту з Д. Куркіною. опублікованого на ютуб-каналі «Практика Live»

Б.3. Подкаст з Дар'єю Обушною

Обушна Дар'я. Практика на «Суспільне Культура»: «Мене сприймали як колегу, а не як студентку». *Практика Live*. URL: <https://youtu.be/WMceL8fPuKw?si=iekkt5rW07I7cI7G>.

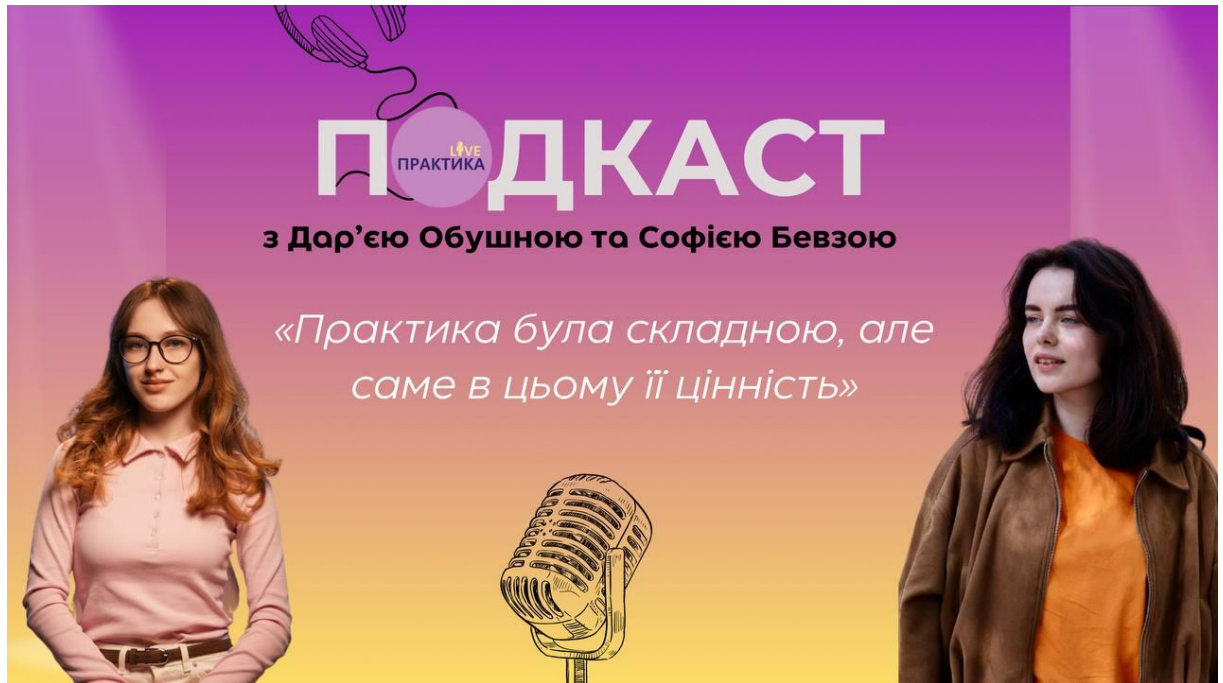

Рис. Б.3. Обкладинка до подкасту з Д. Обушною, опублікованого на ютуб-каналі «Практика Live»

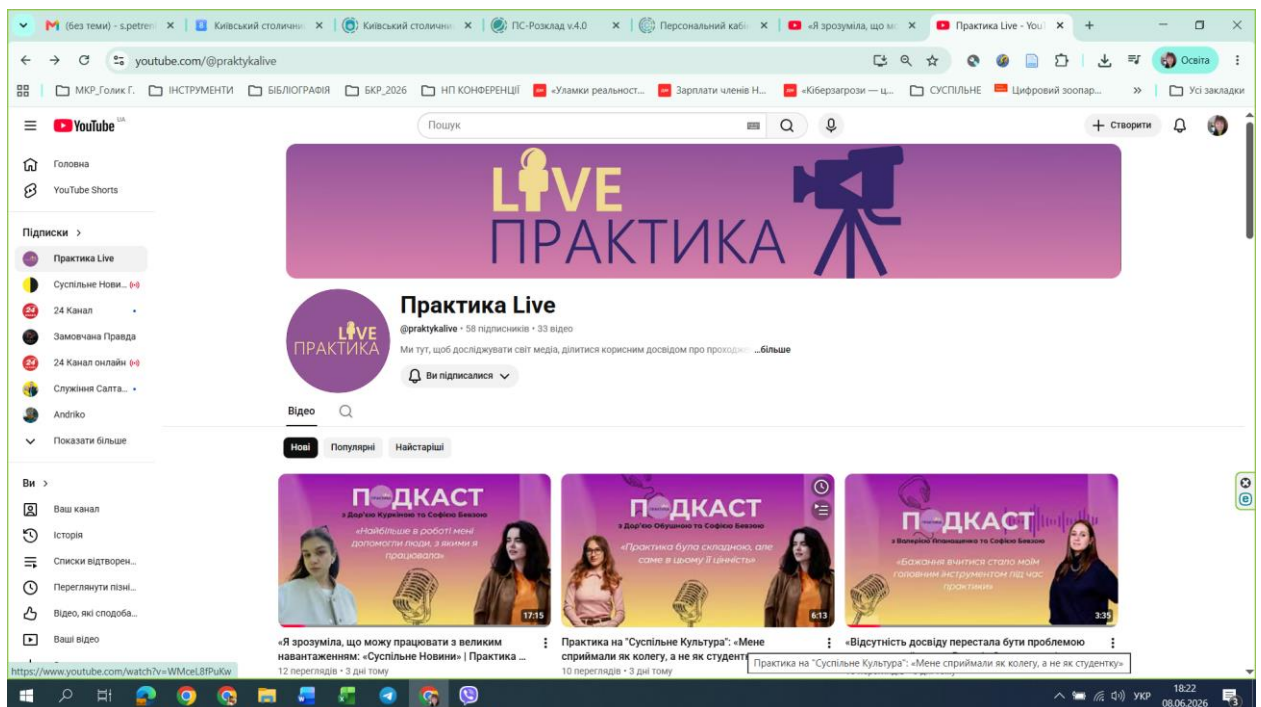

Рис. Б.4. Загальний вигляд подкастів на ютуб-каналі «Практика Live»/

Додаток В

**Опитування як складник емпіричної бази
дослідницько-прикладного проєкту «Адаптація здобувачів освіти в
професійному колективі під час журналістської практики»**

Вкажіть курс на якому Ви навчаєтесь
13 відповідей

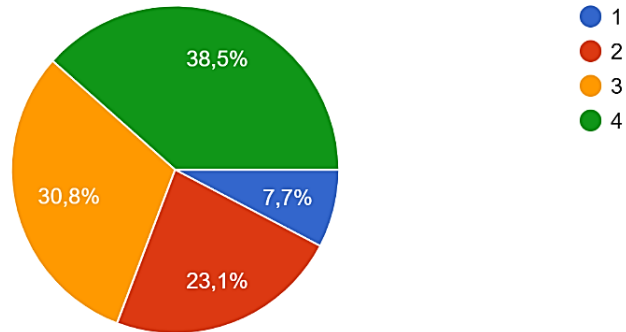

Рис. В.1. Розподіл відповідей респондентів за курсом навчання

Яка у Вас форма навчання?
13 відповідей

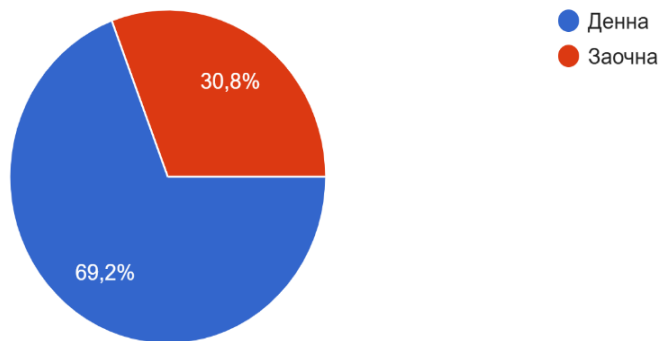

Рис. В.2. Розподіл відповідей респондентів за формою навчання

У якому медіа Ви проходили практику?

13 відповідей

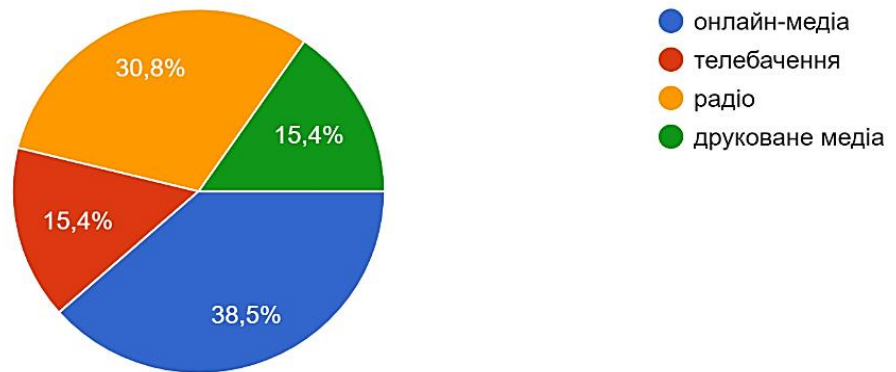

Рис. В.3. Розподіл відповідей респондентів, в якому медіа вони проходили практику?

Чи було Вам складно адаптуватися на початку практики? Оцініть за шкалою від 1 до 5 де 1 – «легко», а 5 – «дуже складно»

13 відповідей

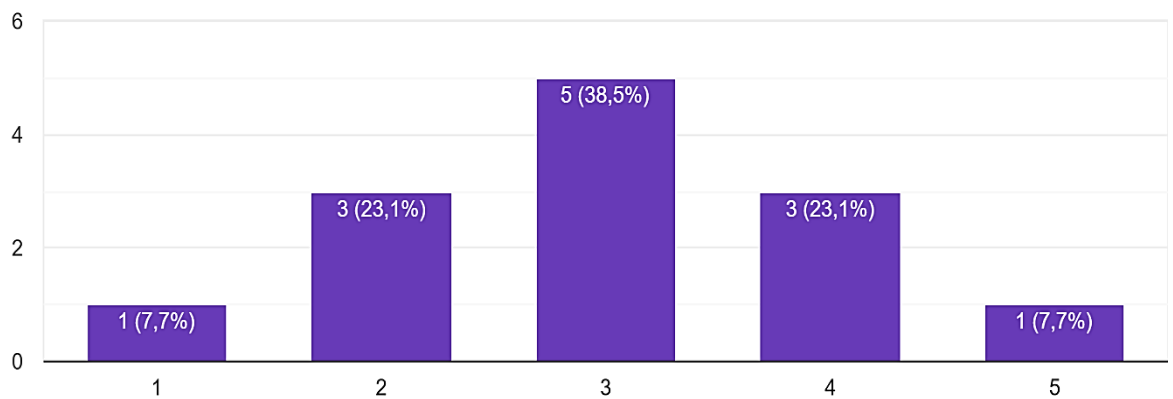

Рис. В.4. Розподіл відповідей респондентів, чи було їм складно адаптуватись на початку практики?

5. Що саме викликало найбільші труднощі під час адаптації? Тип: кілька варіантів
13 відповідей

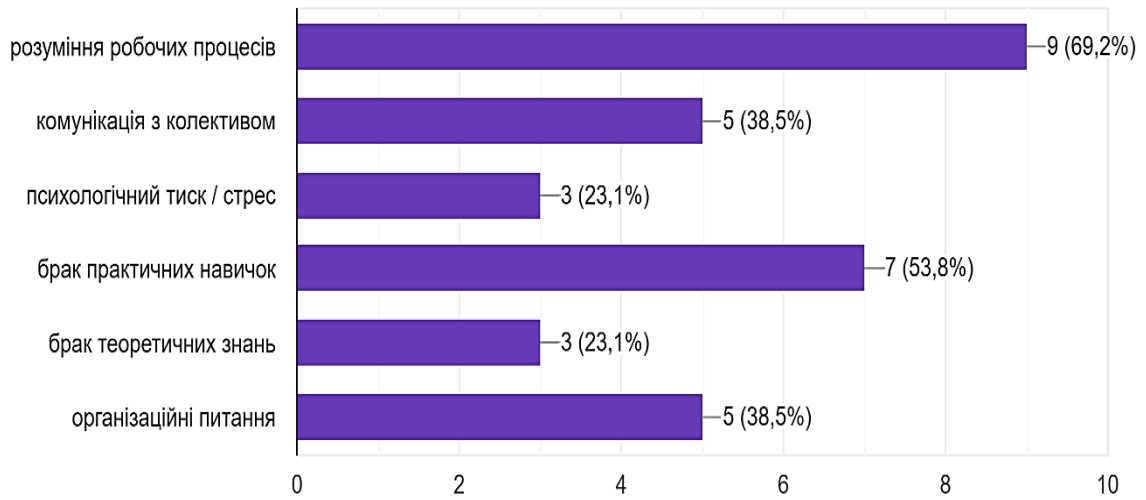

Рис. В.5. Розподіл відповідей респондентів, що саме викликало найбільші труднощі під час адаптації?

Як часто Ви отримували зворотний зв'язок від керівника бази практики?
13 відповідей

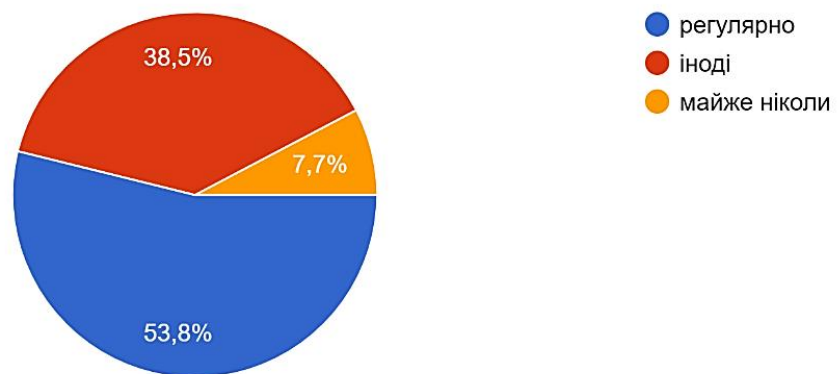

Рис. В.6. Розподіл відповідей респондентів, як часто вони отримували зворотний зв'язок від керівника бази практики?

Як часто Ви отримували зворотний зв'язок від керівника практики від Університету?
13 відповідей

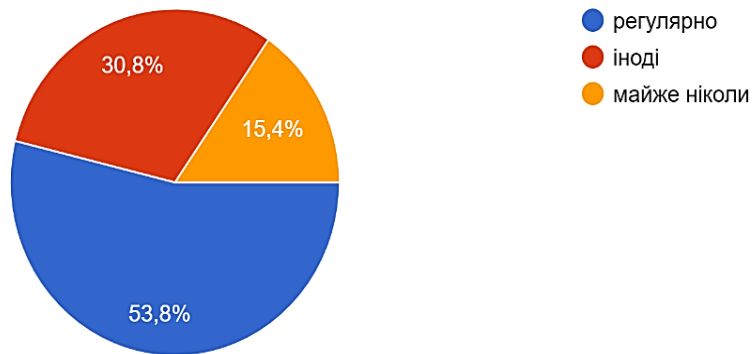

Рис. В.7. Розподіл відповідей респондентів, як часто вони отримували зворотний зв'язок від керівника практики від Університету?

Чи вплинула практика на Ваше уявлення про професію журналіста? Тип: один варіант
13 відповідей

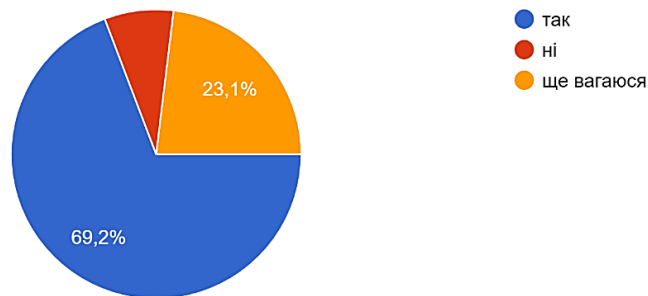

Рис. В.8. Розподіл відповідей щодо впливу практики на уявлення студентів про професію журналіста

**Типові бар'єри та виклики адаптації під час проходження
практики в сучасних редакціях (та їх подолання)**

Таблиця 1. Типові бар'єри та виклики адаптації під час практики, отримані з глибинних інтерв'ю.

	Бар'єри	Виклики адаптації	Шляхи подолання
І. Лозбін	Формальний супровід керівника	Вплив практики на професійну самоідентифікацію	Планування навантаження
А. Мільковицька	Психологічні бар'єри	Масштаб командної роботи	Підтримка напарниці, з якою вона проходила стажування
В. Апанашенко	Професійно-змістовні труднощі	Нерозуміння економічної тематики, термінів і специфіки напрямку	Комунікація з керівником практики
Д. Куркіна	Формальний супровід керівника	Завчасна домовленість про роботу, але відсутнє завдання	Планування навантаження
Д. Обушна	Поєднання практики з роботою	Планування на тиждень наперед	Своєчасне уточнення завдання допомагає уникнути непорозумінь, зменшує кількість правок і робить роботу ефективнішою

АНОТАЦІЯ

Бевза С. О. Адаптація здобувачів освіти в професійному колективі під час журналістської практики. – Бакалаврська кваліфікаційна робота.

Ключові слова: адаптація, бар'єр, оптимізація, професійний колектив, журналістська практика, медіапроект.

У кваліфікаційній роботі розглядаються аспекти адаптації студентів журналістів під час практики. У першому розділі досліджується сутність та елементи професійної адаптації студентів в системі освітньо-професійної підготовки, зокрема розглядається тлумачення поняття «адаптація», характеризується специфіка журналістської діяльності як чинник соціалізації майбутнього фахівця, визначається роль навчальної та виробничої практик у формуванні професійної ідентичності журналіста.

Другий розділ присвячено практичним аспектам та динаміці інтеграції практикантів у редакційний колектив. Зокрема проведено опитування серед студентів Факультету журналістики Університету Грінченка, які проходили та/або проходять практику, а також інтерв'ю з практикантами щодо їхнього досвіду адаптації під час практики. Інтерв'ю створені у форматі подкастів і відеоінтерв'ю для студентського медіапроекту «Практика Live». Встановлено, що за умов наявності системної підтримки, наставника, консолідованої колективної допомоги, ефективної комунікації, конструктивного аналізу помилок та проактивної особистісної позиції, виявлені перешкоди адаптації можна трансформувати у каталізatori професійного розвитку, сприяючи формуванню самостійності й об'єктивного розуміння сутності журналістської діяльності. Визначено шляхи оптимізації процесу входження здобувачів освіти у професійний колектив та підвищення ефективності журналістської практики.

ABSTRACT

Bevza S. O. Adaptation of students in a professional team during journalistic practice. – Bachelor's qualification work.

Keywords: adaptation, barrier, optimization, professional team, journalistic practice, media project.

The qualification work examines aspects of adaptation of student journalists during practice. The first section examines the essence and elements of professional adaptation of students in the system of educational and professional training, in particular, the interpretation of the concept of «adaptation» is considered, the specifics of journalistic activity as a factor in the socialization of a future specialist are characterized, the role of educational and production practices in the formation of a journalist's professional identity is determined.

The second section is devoted to the practical aspects and dynamics of the integration of interns into the editorial team. In particular, a survey was conducted among students of the Faculty of Journalism of Grinchenko University who have undergone and/or are undergoing internships, as well as interviews with interns regarding their experience of adaptation during internships. The interviews were created in the format of podcasts and video interviews for the student media project «Praktika Live». It was established that, provided there is systemic support, a mentor, consolidated collective assistance, effective communication, constructive analysis of errors and a proactive personal position, the identified obstacles to adaptation can be transformed into catalysts for professional development, contributing to the formation of independence and an objective understanding of the essence of journalistic activity. The ways to optimize the process of students entering the professional team and to increase the efficiency of journalistic practice have been identified.